

ΕΙΔΙΚΗ ΕΚΔΟΣΗ: Τα αποτελέσματα των Προεδρικών Εκλογών 2023, οι προεκτάσεις και η επόμενη μέρα

VOLUME 20 ISSUE 1 Φεβρουάριος 2023
BIMONTHLY ELECTRONIC NEWSLETTER
ISSN (online): 2421-8111

Επιμέλεια: Καθηγητής Ανδρέας Θεοφάνους και Δρ Γιάννος Κατσουρίδης

Ανδρέας ΘΕΟΦΑΝΟΥΣ	Η ΔΥΣΚΟΛΗ ΕΠΟΜΕΝΗ ΜΕΡΑ ΓΙΑ ΤΟ ΠΟΛΙΤΙΚΟ ΣΥΣΤΗΜΑ
Γιάννος ΚΑΤΣΟΥΡΙΔΗΣ	Ο ΧΩΡΟΣ ΤΗΣ ΔΕΞΙΑΣ ΜΕΤΑ ΤΙΣ ΠΡΟΕΔΡΙΚΕΣ ΕΚΛΟΓΕΣ
Στέφανος ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΙΔΗΣ	ΜΕΤΕΚΛΟΓΙΚΕΣ ΠΡΟΚΛΗΣΕΙΣ Ο Χριστοδουλίδης δεν ήταν ποτέ αντισυστημικός
Σπύρος ΣΑΚΕΛΛΑΡΟΠΟΥΛΟΣ	ΣΧΕΤΙΚΑ ΜΕ ΤΙΣ ΠΡΟΣΦΑΤΕΣ ΠΡΟΕΔΡΙΚΕΣ ΕΚΛΟΓΕΣ ΣΤΗΝ ΚΥΠΡΟ: ΤΟΜΗ Η ΣΥΝΕΧΕΙΑ;
Μάριος ΣΑΡΡΗΣ	ΚΥΠΡΙΑΚΟ, ΓΕΩΠΟΛΙΤΙΚΗ ΚΑΙ ΤΑ ΛΑΘΗ ΤΑΚΤΙΚΗΣ ΣΤΗΝ ΠΡΟΕΚΛΟΓΙΚΗ ΕΚΣΤΡΑΤΕΙΑ ΝΕΟΦΥΤΟΥ
Βενετία ΠΑΠΑ	ΤΑ ΜΕΣΑ ΚΟΙΝΩΝΙΚΗΣ ΔΙΚΤΥΩΣΗΣ ΣΤΟΝ ΠΑΛΜΟ ΤΗΝ ΕΚΛΟΓΙΚΗΣ ΕΠΙΚΟΙΝΩΝΙΑΣ: ΠΟΛΥΜΕΣΙΚΟΤΗΤΑ ΚΑΙ PODCASTS
Μιχάλης ΚΟΝΤΟΣ	Ο ΡΟΛΟΣ ΤΩΝ ΚΟΜΜΑΤΩΝ ΚΑΙ ΤΟ ΝΕΟ ΙΔΕΟΛΟΓΙΚΟ ΦΑΣΜΑ
Γιώργος ΧΑΡΑΛΑΜΠΟΥΣ	ΓΙΑ ΤΗΝ ΕΠΙΔΟΣΗ ΤΗΣ ΑΡΙΣΤΕΡΑΣ ΣΤΙΣ ΠΡΟΕΔΡΙΚΕΣ ΕΚΛΟΓΕΣ ΤΟΥ 2023
Άννα ΚΟΥΚΚΙΔΗ-ΠΡΟΚΟΠΙΟΥ	Η ΕΞΩΤΕΡΙΚΗ ΠΟΛΙΤΙΚΗ ΤΗΣ ΚΥΠΡΙΑΚΗΣ ΔΗΜΟΚΡΑΤΙΑΣ – Η Επόμενη Μέρα
Αλεξία ΣΑΚΑΔΑΚΗ	ΤΑ ΠΟΛΙΤΙΚΑ ΔΙΛΗΜΜΑΤΑ ΤΩΝ ΕΚΛΟΓΩΝ
Χαράλαμπος ΡΩΣΣΙΔΗΣ	ΝΕΕΣ ΠΡΑΚΤΙΚΕΣ ΚΑΙ ΕΡΓΑΛΕΙΑ ΣΤΗ ΜΑΧΗ ΤΗΣ ΕΠΙΚΟΙΝΩΝΙΑΣ
Γιώργος ΚΕΝΤΑΣ	ΔΙΑΚΥΒΕΡΝΗΣΗ ΚΑΙ ΚΟΙΝΟΒΟΥΛΕΥΤΙΚΗ ΠΛΕΙΟΨΗΦΙΑ

CYPRUS CENTER FOR EUROPEAN AND INTERNATIONAL AFFAIRS
University of Nicosia

1993-2023 THIRTY YEARS OF POLICY FORMULATION AND ANALYSIS

Η ΔΥΣΚΟΛΗ ΕΠΟΜΕΝΗ ΜΕΡΑ ΓΙΑ ΤΟ ΠΟΛΙΤΙΚΟ ΣΥΣΤΗΜΑ

*Ανδρέας Θεοφάνους
Καθηγητής Οικονομικών και Δημόσιας Πολιτικής
Πρόεδρος του Κυπριακού Κέντρου Ευρωπαϊκών και
Διεθνών Υποθέσεων καθώς και του Τμήματος Πολιτικών
Επιστημών και Διακυβέρνησης του Πανεπιστημίου
Λευκωσίας*

Λαμβάνοντας υπ' όψιν τις τεράστιες προκλήσεις που αντιμετωπίζει η Κύπρος θα ήταν μια θετική εξέλιξη για τη χώρα αν ήταν δυνατό να προκύψει μια ισχυρή κυβέρνηση ευρείας αποδοχής. Με βάση τις πρόσφατες εξελίξεις και την αντιπαλότητα του επίσημου ΔΗΣΥ με τον εκλεγμένο Πρόεδρο Νίκο Χριστοδουλίδη το κόμμα αυτό θα είναι στην αντιπολίτευση. Το ίδιο και το ΑΚΕΛ. Ως εκ τούτου ο Νίκος Χριστοδουλίδης στο παρόν στάδιο θα αναμένει στήριξη στην κυβέρνησή του μόνο από τα κόμματα που τον υποστήριξαν, δηλαδή το ΔΗΚΟ, την ΕΔΕΚ και τη ΔΗΠΑ. Και τούτο σε μια περίοδο κατά την οποία υπάρχουν πολλά ζητήματα τα οποία χρήζουν αποτελεσματικών χειρισμών.

Σημειώνω επίσης ότι το κομματικό σύστημα καλείται να διαχειρισθεί τόσο τις δυσκολίες όσο και τις αντιφάσεις που αντιμετωπίζει. Θεωρώ ότι όλα τα κόμματα θα έχουν να αντιμετωπίσουν τα δικά τους ζητήματα καθώς ο παλαιοκομματισμός έχει ηττηθεί. Ο Νίκος Χριστοδουλίδης κέρδισε τις εκλογές χωρίς τη στήριξη της ηγεσίας ενός από τα δύο μεγάλα κόμματα της χώρας. Στηρίχθηκε από την ευρύτερη κοινωνία, τα κόμματα του ενδιαμέσου χώρου και τον απερχόμενο Πρόεδρο Νίκο Αναστασιάδη. Επιπρόσθετα, μπορεί να λεχθεί ότι το εκλογικό σώμα επέλεξε συνέχεια αλλά και ανανέωση.

Ο ΔΗΣΥ ήταν ο μεγάλος ηττημένος των εκλογών καθώς για πρώτη φορά στην ιστορία του απεκλείσθη από τον δεύτερο γύρο. Ο Αβέρωφ Νεοφύτου και ο ΔΗΣΥ κατηγορήσαν τον Νίκο Χριστοδουλίδη για τη διάσπαση του κόμματος. Μάλιστα υπήρξαν βαριοί χαρακτηρισμοί – «προδότης» και «αποστάτης». Πέραν τούτου, τις τελευταίες μέρες λέχθηκε ανοικτά αυτό που όλοι σιγοψιθύριζαν μεταξύ τους τους προηγούμενους μήνες: ότι ο Πρόεδρος Αναστασιάδης ενθάρρυνε και στήριζε την υποψηφιότητα Νίκου Χριστοδουλίδη. Η διάσπαση του ΔΗΣΥ όμως ήταν περισσότερο σύμπτωμα μεγαλύτερων προβλημάτων ιδεολογικοπολιτικής κατεύθυνσης παρά η αιτία της ήττας.

Μεταξύ άλλων, στο Κυπριακό οι θέσεις Αναστασιάδη και Χριστοδουλίδη αφ' ενός και του επίσημου ΔΗΣΥ αφ' ετέρου διαφέρουν. Σπεύδω να σημειώσω επίσης ότι η συντριπτική πλειοψηφία των προσωπικοτήτων και οπαδών του ΔΗΣΥ που τάχθηκαν στον δεύτερο γύρο των εκλογών με τον Ανδρέα

Μαυρογιάννη, ήταν υπέρμαχοι του Σχεδίου Ανάν και της θέσης ότι εν πολλοίς στο Κραν Μοντανά ήταν ο Αναστασιάδης που ευθύνετο για την κατάρρευση των συνομιλιών. Στις κάλπες όμως η συντριπτική πλειοψηφία των Συναγερμικών ψήφισαν Νίκο Χριστοδουλίδη.

Σημειώνω συναφώς ότι η επιχειρηματολογία που αναπτύχθηκε σύμφωνα με την οποία «με τον Μαυρογιάννη πάμε για λύση ενώ με τον Χριστοδουλίδη για εδραίωση της διχοτόμησης» ήταν κατά την άποψή μου εσφαλμένη. Υπενθυμίζω ότι όταν είχε εκλεγεί Πρόεδρος της Δημοκρατίας ο ΓΓ του ΑΚΕΛ Δημήτρης Χριστόφιας το 2008 και ηγέτης της τουρκοκυπριακής κοινότητας ήταν ο ομοϊδεάτης του Μεχμέτ Αλί Ταλάτ, δεν υπήρξε λύση παρά τις ιδιαίτερα υψηλές προσδοκίες. Είναι καιρός να αντικρισθεί το Κυπριακό με διεκδικητικό πραγματισμό και όχι με ιδεολογικές παρωπίδες. Μια τέτοια αντιμετώπιση θα βοηθήσει και τον ΔΗΣΥ και το ΑΚΕΛ να ανακάμψουν αλλά και την Κύπρο γενικότερα.

Το ΑΚΕΛ χάνει εκλογές για τρίτη συνεχόμενη πενταετία. Μπορεί η ηγεσία του να ήταν ευχαριστημένη από το γεγονός ότι ο υποψήφιος που το κόμμα στήριξε πέρασε στον δεύτερο γύρο των εκλογών, όμως δεν είναι δυνατό να είναι ικανοποιημένοι χωρίς να κερδίζουν. Η ηγεσία του κόμματος καλείται να αξιολογήσει εκείνους τους παράγοντες που θα αποκαταστήσουν την αξιοπιστία του. Μετά από δύο θητείες Αναστασιάδη και παρά τη φθορά της απερχόμενης κυβέρνησης το ΑΚΕΛ χάνει ξανά τις εκλογές από τον Νίκο Χριστοδουλίδη, ο οποίος ήταν ο στενότερος συνεργάτης του απερχόμενου Προέδρου. Και τούτο παρά τη σοβαρή διάσπαση του ΔΗΣΥ. Στην περίπτωση που η ηγεσία του ΔΗΣΥ επέλεγε να στηρίξει τον Νίκο Χριστοδουλίδη και να συμμετέχει στη νέα κυβέρνηση, το αποτέλεσμα θα ήταν συντριπτικό και το ΑΚΕΛ θα βρισκόταν σε μια μορφή απομόνωσης.

Τα κόμματα ΔΗΚΟ, ΕΔΕΚ και ΔΗΠΑ καλούνται σε δύσκολες στιγμές να παράξουν πολιτική και να συμβάλουν θετικά και δημιουργικά στην επιτυχία του Προέδρου Νίκου Χριστοδουλίδη που στήριξαν από την αρχή. Θα έχουν να αντιμετωπίσουν, μεταξύ άλλων, την κατηγορία ότι επέλεξαν μια υποσχόμενη υποψηφιότητα από τον χώρο του ΔΗΣΥ που ήταν ο στενότερος συνεργάτης του απερχόμενου Προέδρου για να έχουν συμμετοχή στη διακυβέρνηση της χώρας παρά το γεγονός ότι – κυρίως το ΔΗΚΟ και η ΕΔΕΚ – κατηγορούσαν τη διακυβέρνηση Αναστασιάδη ως διεφθαρμένη.

Ως εκ τούτου πέραν της συμμετοχής στην κυβέρνηση θα απαιτηθεί και ένα συγκεκριμένο πολιτικό αφήγημα. Ταυτόχρονα το ΔΗΚΟ, ιδίως, μπορεί να προβάλει τη θέση ότι στο παρελθόν στήριξε σε προεδρικές εκλογές τον υποψήφιο του ΔΗΣΥ αλλά και τις πολιτικές του για το καλό της χώρας. Επιπρόσθετα, το ΔΗΚΟ μπορεί να ισχυρισθεί ότι η επίσημη ηγεσία του ΔΗΣΥ στη συγκεκριμένη περίπτωση τοποθετήθηκε μικρόψυχα.

Το Κίνημα Οικολόγων-Συνεργασία Πολιτών θα πρέπει, εάν επιθυμεί να έχει πρωταγωνιστική παρουσία στο πολιτικό γίγνεσθαι, όχι μόνο να τοποθετείται σε προεδρικές εκλογικές αναμετρήσεις αλλά κάποια στιγμή να υποστηρίξει συγκεκριμένη υποψηφιότητα και από τον πρώτο γύρο. Σε μια περίοδο όπου υπήρξαν πολλές κατηγορίες για διαπλοκή και διαφθορά και το Κίνημα Οικολόγων παρέμεινε αλώβητο αλλά χωρίς να κεφαλαιοποιήσει τη στάση του με ουσιαστική αύξηση των ποσοστών του, επέστη η στιγμή για μια πολύ πιο διεκδικητική προσέγγιση. Σε διαφορετική περίπτωση η δύναμη του Κινήματος θα παραμείνει περιορισμένη.

Τέλος σημειώνω ότι δεν θα αποτελέσει έκπληξη εάν κατά την επόμενη περίοδο δημιουργηθεί ένα ή περισσότερα κόμματα τα οποία θα εκφράσουν θέσεις και απόψεις που δεν καλύπτονται στο σημερινό πολιτικό κομματικό σύστημα. Και ενώ τα κόμματα και το πολιτικό σύστημα θα έχουν να αντιμετωπίσουν αρκετές προκλήσεις, η Κύπρος είναι ενώπιον πολλαπλών ζητημάτων για τα οποία απαιτείται αποτελεσματική διαχείριση. Ο νέος Πρόεδρος έχει πλέον τον πρώτο λόγο αλλά και την κύρια ευθύνη.

Ο ΧΩΡΟΣ ΤΗΣ ΔΕΞΙΑΣ ΜΕΤΑ ΤΙΣ ΠΡΟΕΔΡΙΚΕΣ ΕΚΛΟΓΕΣ

*Γιάννος Κατσουρίδης
Επίκουρος Καθηγητής Πολιτικής Επιστήμης, Τμήμα
Πολιτικών Επιστημών και Διακυβέρνησης, Πανεπιστήμιο
Λευκωσίας*

Η ολοκλήρωση των προεδρικών εκλογών διαμόρφωσε ένα νέο πεδίο για τους πολιτικούς δρώντες και ταυτόχρονα έθεσε καινούρια διλήμματα και προβληματισμούς, όπως γίνεται συνήθως με τα πολιτικά και εκλογικά φαινόμενα και διαδικασίες. Το κείμενο που ακολουθεί επικεντρώνεται σε μια συζήτηση που άπτεται του ιδεολογικού χαρακτήρα του ευρύτερου δεξιού χώρου στην Κύπρο, αλλά με σαφείς προεκτάσεις για ολόκληρο πολιτικό σύστημα. Αφορμή είναι οι αναταράξεις που προκλήθηκαν στο μέχρι πρότινος κυβερνητικό κόμμα, τον ΔΗΣΥ, μετά τον αποκλεισμό του υποψήφιου και προέδρου του κόμματος Α. Νεοφύτου από τον δεύτερο γύρο των προεδρικών εκλογών.

Η επικέντρωση στον ΔΗΣΥ γίνεται για δύο λόγους. Ο πρώτος έγκειται στο γεγονός ότι το κόμμα, για πρώτη φορά στην ιστορία του, απέτυχε να περάσει τον υποψήφιο του στον δεύτερο γύρο των προεδρικών εκλογών. Ο δεύτερος, και πιο ουσιαστικός λόγος, αφορά στο γεγονός ότι η ευρύτερη (κεντρο)δεξιά παράταξη αποτελεί την κοινωνική και εκλογική πλειοψηφία στην Κύπρο από τη σύσταση του κυπριακού κράτους το 1960 για λόγους που συνδέονται με την εξέλιξη και συγκρότηση της κυπριακής πολιτικής ζωής στην Βρετανική αποικιοκρατία, τον αγώνα της ΕΟΚΑ και την όλη δόμηση του κυπριακού κράτους αμέσως μετά την ανεξαρτησία. Παράλληλα, ο ΔΗΣΥ κυβέρνησε την χώρα στα 20 από τα τελευταία 30 χρόνια (1993-2003 και 2013-2023).

Το εκλογικό αποτέλεσμα, λοιπόν, έθεσε, εκ των πραγμάτων, τα πιο δύσκολα διλήμματα στον ΔΗΣΥ και την ηγεσία του. Το κόμμα φαίνεται να έχει περιέλθει σε μια εσωστρέφεια με αβέβαιη ακόμα κατάληξη. Η εσωτερική αναταραχή οξύνεται και λόγω της ξεκάθαρης πλέον διαφωνίας μεταξύ του Προέδρου της Δημοκρατίας και πρώην προέδρου του κόμματος, Ν. Αναστασιάδη, και του νυν προέδρου του κόμματος, Αβέρωφ Νεοφύτου. Η διαφωνία τους, όπως και των άλλων στελεχών που έγιναν μέρος της αντιπαράθεσης και με έντονο τρόπο ορισμένοι, ξεπερνά το δίλημμα Χριστοδουλίδης ή Μαυρογιάννης που τέθηκε για τον δεύτερο γύρο και εκτείνεται σε πιο σοβαρά ζητήματα που άπτονται της πορείας και των θέσεων του κόμματος, καθώς και της ιδεολογικής του φυσιογνωμίας.

Η επιλογή Α. Νεοφύτου να φωτογραφήσει ξεκάθαρα τον κ. Μαυρογιάννη ως τη δική του προτίμηση για τον δεύτερο γύρο και η δημόσια τοποθέτηση ορισμένων ηγετικών στελεχών που πρόσκεινται σε αυτόν υπέρ του «υποψήφιου του ΑΚΕΛ», όπως τον αποκαλούσαν οι ίδιοι πριν τον πρώτο γύρο, δεν μπορεί να ερμηνευθεί μόνο με όρους πολιτικού ρεβανσισμού, πικρίας και κομματικού πατριωτισμού, που σίγουρα διαδραματίζουν ρόλο. Η εξήγηση πρέπει να αναζητηθεί και σε βαθύτερες ερμηνείες που άπτονται μιας σημαντικής αλλαγής στην πολιτική και κομματική κουλτούρα που συντελέστηκε και συντελείται τα τελευταία χρόνια σε μερίδα στελεχών, αλλά και της κοινωνικής βάσης του ΔΗΣΥ (όπως και του ΑΚΕΛ).

Η αλλαγή αυτή συνοψίζεται στη μείωση της ιδεολογικής απόστασης μεταξύ αυτών των τμημάτων στα δύο κόμματα, ή εναλλακτικά στην αποιδεολογικοποίηση της μεταξύ τους σχέσης. Ανεξαρτήτως των αιτίων, η τάση αυτή οδηγεί σε σύγκλιση των πολιτικών τους προτιμήσεων και επιλογών, με φόντο κυρίως το κυπριακό. Το τελευταίο, αποτελεί την κρίσιμη μεταβλητή που φιλτράρει/διαμεσολαβεί την ιδεολογική απόσταση μεταξύ τμημάτων της στελεχιακής και ψηφοφοριακής βάσης των δύο κομμάτων, με τρόπο που τους φέρνει εγγύτερα.

Το ενδιαφέρον σε αυτή την διεγκυστίνδα εντός του ΔΗΣΥ, ήταν η αντανάκλαση που θα είχε στην ψηφοφοριακή βάση του κόμματος τα όσα έγιναν τόσο προεκλογικά όσο και στην εβδομάδα που μεσολάβησε μεταξύ πρώτου και δεύτερου γύρου, καθώς και οι απόψεις και προτιμήσεις που εκφράστηκαν από τα ηγετικά στελέχη. Ενδεχομένως ακόμα πιο σημαντικό, για αναλυτικούς λόγους, ήταν το πως θα εκφραζόταν στην εκλογική συμπεριφορά των ψηφοφόρων του ΔΗΣΥ που στον πρώτο γύρο επέλεξαν τον κ. Νεοφύτου, το ιστορικό και παροντικό φορτίο της αντιπαράθεσης με την αριστερά. Τρόπον τινά, αποτελούσε μια ένδειξη για το ιδεολογικό κέντρο βάρους του κόμματος. Το αποτέλεσμα κατέδειξε ότι 70-75% των ψηφοφόρων του ΔΗΣΥ που προσήλθαν στην κάλπη επέλεξαν τον κ. Χριστοδουλίδη αποδεικνύοντας ότι η διαιρετική γραμμή αριστεράς-δεξιάς εξακολουθεί να ισχύει παρά την αποδυνάμωση και την αλλοίωση του περιεχομένου της μέσα στα χρόνια. Αυτό φανερώνει, επίσης, ότι δεξιά στην Κύπρο (ή και ΔΗΣΥ) δεν είναι μόνο το ΠΓ και ο πρόεδρος ενός κόμματος, αλλά πολλοί άλλοι θεσμοί, ομάδες και συλλογικότητες.

Εξίσου κρίσιμο για αναλυτικούς σκοπούς ήταν και η σημασία που έχει για τους οπαδούς του ΔΗΣΥ η προοπτική παρουσίας/πρόσβασης στην κυβερνητική μορφή εξουσίας, δεδομένου ότι το κόμμα αυτό είναι κατ' εξοχήν κόμμα εξουσίας (όχι απλώς κυβέρνησης) και το πως αντιλαμβάνονται συνολικά το κόμμα τους με όρους ιδεολογίας και τοποθέτησης στο κομματικό σύστημα. Με άλλα λόγια, με ποιον υποψήφιο θεωρούσαν ότι θα έχουν μεγαλύτερη πρόσβαση στα κανάλια και τους θεσμούς της κυβερνητικής εξουσίας και αν αυτό τελικά είναι σημαντικό κριτήριο ψήφου. Στο βαθμό που αυτό ήταν κριτήριο της ψήφου, αποδεικνύεται ότι με τον Ν. Χριστοδουλίδη θεωρούσαν

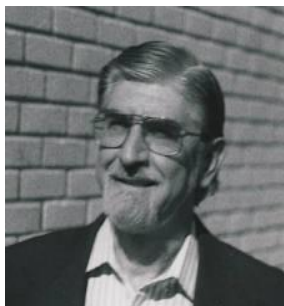
ότι θα είχαν μεγαλύτερη πρόσβαση στην εκτελεστική εξουσία, με ότι αυτό συνεπάγεται.

Η αναμενόμενη εσωστρέφεια που προκάλεσε στον ΔΗΣΥ η αποτυχία Α. Νεοφύτου, επαναφέρει στο προσκήνιο και άλλα ευρύτερα ζητήματα για το κόμμα. Ένα εξ αυτών είναι το κατά πόσο θα υπάρξει αναδιάρθρωση στην ηγετική ομάδα του ΔΗΣΥ. Η προκήρυξη εκλογικού συνεδρίου για τη θέση του προέδρου του κόμματος στις 11 Μαρτίου, μια ημερομηνία πολύ κοντά στις προεδρικές εκλογές, ευνοεί θεωρητικά την υφιστάμενη κατάσταση πραγμάτων και τον ίδιο τον κ. Νεοφύτου, αφού τα συναισθήματα είναι ακόμα νωπά. Κάτι στο οποίο προφανώς επενδύει. Αυτό, όμως, δεν προεξοφλεί επιτυχία. Είναι ενδεικτική η αμφισβήτηση που εκφράζει η υποβολή υποψηφιοτήτων από στενούς του συνεργάτες, αλλά και η οβιδιακή του μεταμόρφωση μετεκλογικά έναντι του Ν. Χριστοδουλίδη. Η τελευταία, φανερώνει ότι αισθάνεται την απόσταση βάσης-ηγέσις ως αποτέλεσμα της ψήφου των εκλογών και ειδικά το πως κινήθηκε η βάση του κόμματος, ενάντια στην βουλή του ίδιου.

Ένα ενδεχομένως μεγαλύτερο ερώτημα που συνδέεται βέβαια με το προηγούμενο, αλλά μπορεί να αναλυθεί και αυτόνομα, αφορά στην αποκρυστάλλωση του ισοζυγίου ισχύος εντός ΔΗΣΥ. Με το τελευταίο, εννοούνται δύο πράγματα τα οποία σχετίζονται μεταξύ τους διαλεκτικά. Το ένα αφορά στην ανθρωπογεωγραφία του κόμματος και ποια ομάδα στελεχών αποκτά το προβάδισμα και τον έλεγχο του κόμματος. Η δεύτερη πτυχή συνίσταται στην ιδεολογική και κοινωνική υπόσταση του ερωτήματος και που συνδέεται με τις (χονδρικά) δύο σημαντικές ιδεολογικές/κοινωνικές συνιστώσες του ΔΗΣΥ και ποια εκ των δύο αποτελεί πλέον την κοινωνική και πολιτική πλειοψηφία εντός του κόμματος: τη **λαϊκή δεξιά** που διατηρεί ένα πιο συντηρητικό και εθνικιστικό προφίλ και τη **φιλελεύθερη** δεξιά η οποία χαρακτηρίζεται από ένα πιο ταυτοτικού χαρακτήρα προφίλ και στην οικονομία υποστηρίζουν περισσότερο άνοιγμα της αγοράς και λιγότερο κράτος.

ΜΕΤΕΚΛΟΓΙΚΕΣ ΠΡΟΚΛΗΣΕΙΣ

Ο Χριστοδουλίδης δεν ήταν ποτέ αντισυστημικός

*Στέφανος Κωνσταντινίδης
Πανεπιστημιακός, συγγραφέας της μυθιστορηματικής
τριλογίας ΝΟΜΑΔΑΣ, Αθήνα, Εκδόσεις Βακχικών, 2017-
2019. Τώρα κυκλοφορεί και το νέο του μυθιστόρημα,
ΓΡΑΜΜΑ ΣΤΟΝ ΑΝΤΩΝΗ ΟΙΚΟΝΟΜΟΥ/ΣΤΟ ΥΦΑΝΤΟ ΤΟΥ
'21, από τον ίδιο εκδοτικό οίκο*

Στις κυπριακές προεδρικές εκλογές οι πολίτες έκαναν την επιλογή τους, έστω και με μειωμένη συμμετοχή, και η λαϊκή βούληση είναι σεβαστή. Ο νέος Πρόεδρος θα κριθεί από την πολιτική που θα ακολουθήσει τόσο στο Κυπριακό, όσο και στην εσωτερική διακυβέρνηση του τόπου. Αυτό δεν σημαίνει πως δεν είμαστε σε θέση να κρίνουμε και να αναλύσουμε την προηγούμενη περίοδο που διάνυσε μέχρι να φτάσει στην προεδρία της Δημοκρατίας. Πέραν δε από την τεχνο-κομματική ανάλυση του εκλογικού αποτελέσματος, υπάρχει και η κοινωνιολογική μεταβλητή ανάλυσης που μας επιτρέπει να δούμε το πλέγμα των σχέσεων και συμφερόντων των διαφόρων κοινωνικών ομάδων που στήριξαν την υποψηφιότητα του. Διότι οι υποψήφιοι δεν πέφτουν από τον ουρανό και ανεξάρτητα αν πολλοί δεν θέλουν να το γνωρίζουν ή και να το παραδεχτούν, η επιλογή τους γίνεται από κομματικούς μηχανισμούς, οικονομικά συμφέροντα και διάφορα κατεστημένα. Και ο Χριστοδουλίδης δεν ήταν ποτέ αντισυστημικός.

Πολλές από τις αναλύσεις για την εκλογή του Νίκου Χριστοδουλίδη κινούνται περισσότερο στο χώρο ενός αγιοποιητικού ιδεαλισμού, χωρίς καμιά αναφορά στον ρόλο Αναστασιάδη και των συμφερόντων που τον προώθησαν και τον στήριξαν, ειδικά αυτών του μεταπρατικού κατεστημένου. Η σύγκρουση όμως των φυλών της Δεξιάς, εντός και εκτός ΔΗΣΥ, ήταν σύγκρουση συμφερόντων και όχι μεταφυσικής... Σύγκρουση ανταγωνιστικών συμφερόντων στο εσωτερικό της αστικής τάξης που εκπροσωπούσαν στο πολιτικό πεδίο οι δύο συναγερμικοί υποψήφιοι Νεοφύτου και Χριστοδουλίδη, με τον Αναστασιάδη να γέρνει την πλάστιγγα υπέρ του δευτέρου. Διότι δεν είναι μεταφυσικό φαινόμενο ο Χριστοδουλίδης, ούτε και διαθέτει την χαρισματική προσωπικότητα που σαγήνευσε τα πλήθη. Ασφαλώς η επιλογή Αβέρωφ από τους επίσημους μηχανισμούς του ΔΗΣΥ που δεν ήταν και η καλύτερη, διευκόλυνε την παρασκηνιακή δραστηριότητα Αναστασιάδη υπέρ του συγκεκριμένου υποψηφίου. Και ασφαλώς με τίποτε δεν μπορεί να αφαιρεθεί ο Αναστασιάδης από την εξίσωση της επιτυχίας του Χριστοδουλίδη.

Παρουσιάζεται επίσης ο νέος Πρόεδρος ως επικρατήσας των κομμάτων και δη του δικομματισμού. Πρόκειται για άλλη μια αγιοποιητική ιδεαλιστική και υπεραπλουστευμένη ανάλυση. Διότι ναι μεν τα κόμματα ΔΗΣΥ και ΑΚΕΛ περνούν κρίση, όπως άλλωστε και τα υπόλοιπα κόμματα, πλην ΕΛΑΜ, και έχουν απαξιωθεί στην κοινωνία, αλλά παραβλέπεται, ότι χωρίς τα ποσοστά των κομμάτων του ενδιάμεσου χώρου, ο Χριστοδουλίδης ούτε καν στο δεύτερο γύρο θα περνούσε. Και ότι με μόνο τους συναγερμικούς ψήφους και ένα ποσοστό από τα άλλα κόμματα, χωρίς την κομματική στήριξη των ενδιάμεσων και αυτή του Αναστασιάδη δεν θα περνούσε στο δεύτερο γύρο, όπου θα βρισκόταν ο Νεοφύτου. Φυσικά και οι ενδιάμεσοι καβάλησαν το σωστό άλογο για να διασωθούν. Παραβλέπεται επίσης, όταν γίνεται αναφορά σε αποτυχία του δικομματισμού, το ψηλό ποσοστό που πέτυχε το ΑΚΕΛ με τον Μαυρογιάννη, διαψεύδοντας τις δημοσκοπήσεις. Και ναι μεν το ποσοστό αυτό δεν ανήκει εξ ολοκλήρου στο ΑΚΕΛ και μέρος αυτού οφείλεται στην προσωπικότητα του Μαυρογιάννη, αλλά η σχέση ανάμεσα σε υποψήφιο και κόμμα υπήρξε διαλεκτική. Αποδείχτηκε σωστή μεν η επιλογή του υποψηφίου, αλλά από μόνος του ο Μαυρογιάννης θα είχε τα ποσοστά των πραγματικά ανεξάρτητων υποψηφίων που δεν είχαν την κομματική στήριξη.

Δεν υπάρχει δημοκρατία χωρίς κόμματα! Όσοι στοιχηματίζουν σε προσωπικότητες και μεσσίες, υπονομεύουν τον συλλογικό δημοκρατικό βίο. Φυσικά και το χρεοκοπημένο κυπριακό πολιτικο-κομματικό σύστημα χρειάζεται να αλλάξει, να ανανεωθεί, να εκδημοκρατικοποιηθεί και να τεθεί πάνω σε υγιείς βάσεις. Όμως, κάπου η Δεξιά και η μεταπρατική αστική τάξη θα επουλώσουν τις πληγές τους και θα γίνει η ανακατανομή της πίτας. Ο ΔΗΣΥ, αν ο Αναστασιάδης πετύχει την εκπαρθύρωση Αβέρωφ (δρυός πεσούσης), θα γίνει το κόμμα στήριξης του Χριστοδουλίδη, απόλυτα αναγκαίο στη Βουλή. Αλλά ακόμη και με τον Αβέρωφ θα προσκολληθεί στην εξουσία. Οι ενδιάμεσοι προσωρινά μπορεί να διασώζονται, επειδή καβάλησαν το σωστό άλογο, αλλά χωρίς γενναίες αποφάσεις αλλαγής και αναδιοργάνωσης θα κατατρύχονται από την πολιτική μιζέρια. Το ΑΚΕΛ χωρίς ριζικές αλλαγές που υποτίθεται προγραμματίζει στο προσεχές συνέδριό του, θα κατατρύχεται από τα δικά του αδιέξοδα. Το μόνο κόμμα που προχωρεί σταθερά και κάθε φορά ανεβάζει τα ποσοστά του είναι το ΕΛΑΜ. Είναι τώρα το τέταρτο κόμμα. Το γιατί θα πρέπει να το δουν και να το αναλύσουν τα υπόλοιπα κόμματα, με πολιτικούς όμως όρους και όχι με εξορκισμούς και αναθέματα.

Οι εκλογές κρίθηκαν με μόνο 15.532 ψήφους διαφορά υπέρ του Χριστοδουλίδη. Οι ψήφοι αυτοί προήλθαν από μέρος των συναγερμικών ψήφων του Αβέρωφ Νεοφύτου στον πρώτο γύρο και από τις ψήφους του ΕΛΑΜ. Ο συνωπισμός των οπαδών της όποιας λύσης γύρω από τον Μαυρογιάννη, μόνο ζημιά του έκανε. Απώθησε ψήφους της λαϊκής Δεξιάς που θα έπαιρνε και τις έσπρωξε στον Χριστοδουλίδη.

Η εκλογή Χριστοδουλίδη δεν είναι και τεκτονικός σεισμός όπως θέλουν μεσσιανικά να την παρουσιάσουν κάποιοι. Ο νέος Πρόεδρος θα κριθεί από το πως θα αντιμετωπίσει το τεράστιο πρόβλημα της διαφθοράς και των πελατειακών σχέσεων, τα θέματα της οικονομίας, τα κοινωνικά προβλήματα με τμήματα του πληθυσμού στο όριο της φτώχειας, τα προβλήματα του πολιτισμού, της παιδείας και του περιβάλλοντος. Το διακύβευμα επομένως θα είναι αν θα κυβερνήσει για τους λίγους, για μια μικρή ολιγαρχία ή για τους πολλούς. Και προπάντων θα κριθεί στο Κυπριακό, αν θα ακολουθήσει την πεπατημένη μισού αιώνα χωρίς αποτέλεσμα ή θα τολμήσει μια διαφορετική πολιτική. Μη ξεχνάμε ότι ο ελέφαντας που είναι η Τουρκία, βρίσκεται πάντα στο δωμάτιο. Σε αυτά θα κριθεί και για ό,τι σωστό κάνει είναι υποχρέωση μας να τον επικροτούμε.

ΣΧΕΤΙΚΑ ΜΕ ΤΙΣ ΠΡΟΣΦΑΤΕΣ ΠΡΟΕΔΡΙΚΕΣ ΕΚΛΟΓΕΣ ΣΤΗΝ ΚΥΠΡΟ: ΤΟΜΗ Η ΣΥΝΕΧΕΙΑ;

*Σπύρος Σακελλαρόπουλος
Καθηγητής Κράτους και Πολιτικής Θεωρίας, Πάντειο
Πανεπιστήμιο*

Το αποτέλεσμα των πρόσφατων Προεδρικών εκλογών στην Κύπρο δίνει τροφή για πολλούς προβληματισμούς οι οποίοι, όμως, στρέφονται γύρω από τον άξονα Τομής/Συνέχειας.

Αλλά ας πάρουμε τα πράγματα με τη σειρά. Ο δεύτερος γύρος ανέδειξε νικητή τον Ν. Χριστοδουλίδη ο οποίος συμπυκνώνει στο πρόσωπό του στοιχεία που ταυτόχρονα αναδεικνύουν την κατεύθυνση της Τομής αλλά και την κατεύθυνση της Συνέχειας. Την κατεύθυνση της Τομής γιατί για πρώτη φορά μετά από το 1998, όταν είχε εκλεγεί Πρόεδρος ο Γ. Βασιλείου, εκλέγεται κάποιος που δεν ανήκει ενεργά σε κομματικό σχηματισμό δεδομένης της διαγραφής του Χριστοδουλίδη από το ΔΗΣΥ όταν ανακοίνωσε την υποψηφιότητά του. Ωστόσο το γεγονός ότι είχε διατελέσει Υπουργός Εξωτερικών της Κυβέρνησης Αναστασιάδη και κομματικό στέλεχος του ΔΗΣΥ, σε αντίθεση με τον ανθυποψήφιο του Α. Μαυρογιάννη που δεν είχε κάποια κομματική προϊστορία, άρα πειστικά χαρακτηριζόταν ως «αυθεντικά» ανεξάρτητος, δείχνει να αποτελεί ένα στοιχείο Συνέχειας. Πόσο μάλλον που ο Χριστοδουλίδης γνώρισε στο δεύτερο γύρο την ενεργό υποστήριξη του απερχόμενου Προέδρου Ν. Αναστασιάδη ο οποίος διακατεχόταν από μία έγνοια για την υστεροφημία της διακυβέρνησής του. Σε κάθε περίπτωση η υποψηφιότητα Χριστοδουλίδη οδήγησε σε εσωτερική ρήξη τον ΔΗΣΥ ακριβώς διότι από τη μία προερχόταν από το ΔΗΣΥ άρα ήταν πιο κοντινός προς το κόμμα υποψήφιος σε σχέση με τον Α. Μαυρογιάννη αλλά ακριβώς γι' αυτό θεωρήθηκε ως υπεύθυνος που για πρώτη φορά αποκλείστηκε από το δεύτερο γύρω ο επίσημος υποψήφιος του ΔΗΣΥ. Από την άλλη ο Α. Μαυρογιάννης όντως ήταν αφενός ανεξάρτητος και αφετέρου μη ενταγμένος σε κάποιο κόμμα, κι αυτά μπορεί να χαρακτηριστούν ως στοιχεία Τομής. Ωστόσο το πολιτικό πρόγραμμα το οποίο παρουσίασε δύσκολα μπορεί να θεωρηθεί πως ξέφευγε από πολύ συγκεκριμένες ορίζουσες ενός δεδομένου πολιτικού πλαισίου: οικονομική πολιτική που θα κινείται εντός του πλαισίου των κανονισμών της Ευρωπαϊκής Ένωσης και τη ΟΝΕ, απουσία κάποιας πρόβλεψης για περιορισμό των εξουσιών του Προέδρου προς όφελος της Βουλής των Αντιπροσώπων, έλλειψη κατεύθυνσης προς ριζική αναδιανομή του εισοδήματος προς όφελος των λαϊκών τάξεων. Υπήρχαν μόνο κάποιες υποτελείς προς το γενικό πλαίσιο,

κατευθύνσεις υποστήριξης της ΑΤΑ, των εργασιακών δικαιωμάτων και του ΓΕΣΥ. Αναμενόμενες ίσως θέσεις για κάποιον άνθρωπο που λειτούργησε τόσο χρόνια ως ανώτατο στέλεχος του κρατικού μηχανισμού και στενός συνεργάτης του απερχόμενου Προέδρου. Κατά συνέπεια από αυτή την άποψη είναι εμφανές το στοιχείο της Συνέχειας.

Σε επίπεδο κομματικού συστήματος ο μεγάλος ηττημένος φαίνεται να είναι ο ΔΗΣΥ, κερδισμένα τα κόμματα του κεντρώου χώρου που υποστήριξαν Χριστοδουλίδη, ικανοποιημένο πρέπει να είναι το ΑΚΕΛ για το πολύ καλό, και σε μεγάλο βαθμό μη αναμενόμενο, ποσοστό που συγκέντρωσε ο υποψήφιος του και στους δύο γύρους, αλλά και το ακροδεξιό ΕΛΑΜ το οποίο παγιώνει την αποδοχή του από ένα υπαρκτό τμήμα του εκλογικού σώματος. Αυτά τα στοιχεία πράγματι φανερώνουν μια Τομή. Ωστόσο, αν δούμε τα πράγματα σε μεγαλύτερο βάθος η κατάσταση είναι πιο αντιφατική. Ο ΔΗΣΥ παραμένει το μεγαλύτερο κοινοβουλευτικό κόμμα και θα είναι δύσκολο για τη νέα Κυβέρνηση να περνάει νομοσχέδια χωρίς τη συμφωνία του, πόσο μάλλον που ο Ν. Χριστοδουλίδης συνεχώς αναφέρει πως το κόμμα του είναι ο ΔΗΣΥ. Ο κεντρώος χώρος παρότι συνέβαλε στην εκλογή Χριστοδουλίδη βιώνει έναν πολιτικό κατακερματισμό που θα δυσκολέψει την περαιτέρω στάση του. Ταυτόχρονα ο νέος Πρόεδρος θα πρέπει να προβαίνει σε συνεχείς διαπραγματεύσεις όχι μόνο με τους βουλευτές του ΔΗΣΥ, που έχει μέχρι στιγμής δηλώσει πως θα είναι στην αντιπολίτευση- και κάποιοι από αυτούς ψήφισαν Μαυρογιάννη στο δεύτερο γύρο, αλλά και αυτούς του ΔΗΚΟ, της ΔΗΠΑ και της ΕΔΕΚ , για να μπορεί να υλοποιηθεί το κυβερνητικό έργο. Το ΑΚΕΛ από την πλευρά του βρίσκεται για τρίτη συνεχόμενη πενταετία εκτός κυβέρνησης κι αυτό θα μετρήσει στις συζητήσεις που θα διεξαχθούν στο εσωτερικό του δεδομένου ότι και στις τρεις τελευταίες αναμετρήσεις υπήρξε η επιλογή υποστήριξης ανεξάρτητου υποψηφίου έτσι ώστε να είναι εφικτή η εκλογική νίκη. Ωστόσο αυτό δεν επετεύχθη, πράγμα που είναι πιθανό να οδηγήσει σε ερωτήματα σχετικά με την αποτελεσματικότητα αυτής της στρατηγικής.

Σε επίπεδο προοπτικών εξέλιξης του κυπριακού κομματικού συστήματος τα εκλογικά αποτελέσματα αποτυπώνουν σημαντικές υπόγειες ανακατατάξεις. Οι κύπριοι ψηφοφόροι προσήλθαν στις κάλπες με πολύ σοβαρό φορτίο ανησυχίας για το μέλλον τους: το Νοέμβριο του 2022 το 63% θεωρούσε πως τα τελευταία πέντε χρόνια το επίπεδο της ζωής του είχε χειροτερεύσει αντί του 36% που το θεωρούσε το Νοέμβριο του 2017. Αντίστοιχα το 83% διακατεχόταν στις αρχές του 2023 από αρνητικά συναισθήματα (απογοήτευση, ανησυχία/ άγχος, οργή/ αγανάκτηση, λύπη/στενοχώρια, ντροπή) από 71% πέντε χρόνια πριν.¹ Κατά συνέπεια είχε δημιουργηθεί ένα συνολικό κλίμα που απαιτούσε σημαντικές αλλαγές και το οποίο καθοριζόταν και από την ατμόσφαιρα σκανδάλων και διαφθοράς. Σε αυτό το πλαίσιο μπορεί να γίνουν κατανοητές αρκετές παράμετροι της όλης εκλογικής διαδικασίας: Η απόφαση του Χριστοδουλίδη να

¹ Τα στοιχεία προέρχονται από την 34^η Παγκύπρια έρευνα πολιτικής κουλτούρας και εκλογικής συμπεριφοράς της Public Issue, Νοέμβριος 2022.

αποχωρήσει από το κόμμα του, το οποίο επιβαρυνόταν με πολλές κατηγορίες για την πολιτική του τα τελευταία δέκα χρόνια, και να ακολουθήσει ανεξάρτητη πορεία, η κάθοδος τόσων πολλών ανεξάρτητων υποψηφίων, ο αποκλεισμός από τον δεύτερο γύρο του μόνου κομματικού υποψηφίου, η ύπαρξη ενός πολύ μεγάλου ποσοστού πραγματικής αποχής αφού πέραν όσων ψηφοφόρων δεν πήγαν να ψηφίσουν θα πρέπει να προστεθούν και εκείνοι που δεν έχουν εγγραφεί στους εκλογικούς καταλόγους. Η γενικευμένη αυτή δυσaréσκεια είναι που θα λειτουργήσει σε βάρος του Α, Νεοφύτου, θα συντελέσει στην παρουσία δύο μη κομματικά ενταγμένων στο β' γύρο δε έχει όμως περαιτέρω δυναμική για να συμβάλει σε μια ριζική αναδιάρθρωση του κυπριακού πολιτικού σκηνικού.

Συμπερασματικά το αποτέλεσμα των Προεδρικών εκλογών του 2023 αναδεικνύει μια εγγενή αντιφατικότητα. Από τη μία πλευρά εμπεριέχει στοιχεία που φανερώνουν την επιθυμία μεγάλου τμήματος υπέρβασης της σημερινής κατάστασης. Από την άλλη πλευρά αναφέρθηκαν στοιχεία που ακολουθούν την ακριβώς αντίθετη κατεύθυνση συμβάλλοντας στη διατήρηση αυτής της πραγματικότητας. Το αν σταδιακά τα πρώτα θα λειτουργήσουν διαλυτικά για τα δεύτερα ή θα συμβεί το αντίστροφο όπου τα δεύτερα θα ενσωματώσουν τα πρώτα είναι κάτι που θα φανεί τα επόμενα χρόνια με πρώτο σταθμό τις βουλευτικές εκλογές του 2026.

**ΚΥΠΡΙΑΚΟ, ΓΕΩΠΟΛΙΤΙΚΗ ΚΑΙ ΤΑ ΛΑΘΗ ΤΑΚΤΙΚΗΣ
ΣΤΗΝ ΠΡΟΕΚΛΟΓΙΚΗ ΕΚΣΤΡΑΤΕΙΑ ΝΕΟΦΥΤΟΥ**

*Μάριος Σαρρής
Επίκουρος Καθηγητής Κοινωνικής Ανθρωπολογίας,
Πανεπιστήμιο Λευκωσίας*

Η εκτενής χρονική διάρκεια της προεκλογικής περιόδου και οι ευρύτερες πολιτικές συγκυρίες που την σημάδεψαν διαμόρφωσαν ένα προνομιακό εκλογικό πεδίο για την επιτυχία της υποψηφιότητας του Αβέρωφ Νεοφύτου. Σε προηγούμενο μου άρθρο εξηγούσα γιατί η απόσταση που μας χώριζε από τις Προεδρικές Εκλογές του 2023 θα επέτρεπε στους πελατειακούς μηχανισμούς των δύο μεγάλων κομμάτων να συρρικνώσουν σημαντικά το μεγάλο προβάδισμα που οι πρώιμες δημοσκοπήσεις απέδιδαν στην υποψηφιότητα Χριστοδουλίδη. Ως προς τις ευρύτερες πολιτικές συγκυρίες, η απουσία εξελίξεων στο κυπριακό, όπου οι προχωρημένες θέσεις Νεοφύτου θα μπορούσαν να λειτουργήσουν διχαστικά στην εκλογική βάση του κόμματος του, σαφέστατα ευνοούσε τον υποψήφιο της Δεξιάς.

Παρ' όλα αυτά, και παρά τη μετεκλογική προσπάθεια να ζαχαρωθεί το χάπι, η υποψηφιότητα Νεοφύτου αποδείχτηκε παταγωδώς ανεπιτυχής. Για πρώτη φορά, ο υποψήφιος της Δεξιάς παράταξης δεν κατάφερε να περάσει στον δεύτερο γύρο των εκλογών. Η αποτυχία βέβαια αυτή είναι συνάρτηση πολλών παραγόντων και διόλου δεν υποτιμώ τον ρόλο που διαδραμάτισε η υποψηφιότητα Χριστοδουλίδη προς αυτή την κατεύθυνση. Στο σύντομο όμως αυτό άρθρο, θα επικεντρωθώ στον εντοπισμό δύο κύριων λαθών πολιτικής στρατηγικής που συνέτειναν στην αποτυχία της υποψηφιότητας Νεοφύτου. Ειδικά εν όψει εσωκομματικών αναμετρήσεων στο χώρο του Δημοκρατικού Συναγερμού, δεν έχω καμία απολύτως πρόθεση να απονείμω ή να κατανείμω ευθύνες είτε στους συμβούλους του Αβέρωφ Νεοφύτου είτε στον ίδιο τον πολύπειρο πολιτικό. Εξάλλου, η διάκριση των ορίων ευθύνης για την αποτυχία μιας συλλογικής πολιτικής προσπάθειας είναι συχνά δύσκολη, και ακόμα συχνότερα, πολιτικά ύποπτη.

Το κυπριακό υπήρξε ο σημαντικότερος «κρυφός παίκτης» της εκλογικής διαδικασίας. Είναι πολιτικό λάθος ολκής η εκτίμηση ορισμένων αναλυτών ότι το κυπριακό υποχωρεί βαθμιαία ως προτεραιότητα του κυπριακού εκλογικού σώματος. Ακόμα και στην απουσία εξελίξεων, το κυπριακό υποβόσκει ως προέκταση των συγκρουόμενων υπαρξιακών αναζητήσεων «ταυτότητας» των Κυπρίων στην ανεκπλήρωτη διαδικασία εθνικής τους συγκρότησης. Στην

προκειμένη περίπτωση, η περιστασιακή του υποχώρηση ως δεύτερου ή τρίτου θέματος προτεραιότητας του εκλογικού σώματος, και η ανάδειξη της οικονομίας ως πρωτεύοντος, ευνοούσε αναμφίβολα τον Νεοφύτου ο οποίος κρινόταν ως ο ικανότερος υποψήφιος να διαχειριστεί την οικονομία. Εδώ διαπράχθηκε το πρώτο λάθος πολιτικής τακτικής εκ μέρους του επιτελείου Νεοφύτου. Βέβαιος για την δυνατότητα του να περάσει στον δεύτερο γύρο, ο Αβέρωφ Νεοφύτου αποφάσισε να απευθυνθεί πρώιμα στους *κύπριους εθνικιστές* της Αριστεράς (τους λεγόμενους «ενδοτικούς») δηλώνοντας ότι θα υπόγραφε μονομερώς το πλαίσιο Γκουτέρες. Η κίνηση αυτή αποξένωσε ακόμα περισσότερους *ελληνοκύπριους εθνικιστές* της Δεξιάς (τους λεγόμενους «απορριπτικούς») οδηγώντας τους στην υποψηφιότητα Χριστοδουλίδη από τον πρώτο γύρο. Με αυτό τον τρόπο, το άκαιρο άνοιγμα Νεοφύτου στην Αριστερά συνιστούσε ανάσχεση στη διαδικασία συσπείρωσης του ΔΗΣΥ την οποία επιχειρούσαν οι μηχανισμοί του κόμματος. Προσκαλώντας το φάντασμα του Ανάν, και επαναφέροντας το κυπριακό στην ατζέντα του πρώτου γύρου, ο Αβέρωφ Νεοφύτου πυροβολούσε τα πόδια του. Μια προσεκτική ανάγνωση σειράς δημοσκοπήσεων των τελευταίων χρόνων καταδεικνύει μια βαθμιαία σκλήρυνση της ελληνοκυπριακής κοινής γνώμης στο κυπριακό ως αποτέλεσμα των στρατιωτικών επεμβάσεων ή παρεμβάσεων της Τουρκίας σε Συρία, Ιράκ, Λιβύη, Ναγκόρνο-Καραμπάχ και της όξυνσης των ελληνοτουρκικών σχέσεων. Επιπλέον, η σημασία του κυπριακού αναδείχθηκε ξανά στον δεύτερο γύρο των εκλογών όταν ο τρόπος με τον οποίο διαμοιράστηκαν τα ιμάτια Νεοφύτου σε Χριστοδουλίδη και Μαυρογιάννη έφερε το αποτύπωμα της ψηφοφορίας στο δημοψήφισμα για το σχέδιο Ανάν.

Το δεύτερο στρατηγικό λάθος διαπράχθηκε στο επίπεδο της προτεινόμενης γεωπολιτικής κατεύθυνσης. Παρά το σχετικά ευνοϊκό ιδεολογικό κλίμα που δημιούργησε ο πόλεμος στην Ουκρανία, η πρόταση Αβέρωφ για ένταξη στο NATO μετά τη λύση του κυπριακού δεν αποδείχτηκε ικανή να συμβάλει στην συσπείρωση του κόμματος. Ο λόγος είναι απλός και παραπέμπει στην κοινωνική διάρθρωση της κομματικής βάσης. Οι δυτικοτραφείς και δυτικόστροφοι ψηφοφόροι του ΔΗΣΥ των ανερχόμενων μεσοαστικών στρωμάτων ανήκουν σε ένα κοινωνικό υποσύνολο υψηλού μορφωτικού επιπέδου. Διαθέτουν, δηλαδή, τη γνωστική επάρκεια που τους επιτρέπει να αντιλαμβάνονται ότι καμιά λύση στο κυπριακό δεν μπορεί να περάσει από δημοψήφισμα ή από το κοινοβούλιο χωρίς τη συνέργεια του ΑΚΕΛ. Και γνωρίζουν, επίσης, ότι τόσο η πολιτική ελίτ όσο και η εκλογική βάση του κόμματος της Αριστεράς ενίσταται σφόδρα σε αυτή την προοπτική (κατ'ακρίβεια, είναι η βαθύτερη τους πολιτική ιδεολογία). Ήταν, συνεπώς, προφανές σε ένα μεγάλο υποσύνολο των Συναγερμικών ψηφοφόρων ότι η πρόταση για ένταξη στο NATO δεν ήταν τίποτα άλλο παρά ένα προ-εκλογικό πυροτέχνημα που αποσκοπούσε στην συσπείρωση του κόμματος. Τέτοιοι προεκλογικοί ελιγμοί είναι αποδοτικοί όταν απευθύνονται σε πολίτες περιορισμένου γνωστικού πεδίου. Όταν όμως απευθύνονται σε κοσμοπολίτες επαγγελματίες γραφείου (*cosmopolitan white collar professionals*), με υψηλό μορφωτικό επίπεδο και διευρυμένο γνωστικό πεδίο, γίνονται άκρως

αντιπαραγωγικοί. Αυτή η αίσθηση προ-εκλογικής εξαπάτησης του ψηφοφόρου καθίσταται εντονότερη σε μια περίοδο που όλες οι μετρήσεις καταδεικνύουν απαξίωση των πολιτικών θεσμών και όταν το κύριο πολιτικό ζητούμενο του εκλογικού σώματος είναι η σοβαρότητα και η αξιοπιστία.

ΤΑ ΜΕΣΑ ΚΟΙΝΩΝΙΚΗΣ ΔΙΚΤΥΩΣΗΣ ΣΤΟΝ ΠΑΛΜΟ ΤΗΝ ΕΚΛΟΓΙΚΗΣ ΕΠΙΚΟΙΝΩΝΙΑΣ: ΠΟΛΥΜΕΣΙΚΟΤΗΤΑ ΚΑΙ PODCASTS

*Βενετία Παπά
Λέκτορας, Τμήμα Κοινωνικών και Πολιτικών Επιστημών,
Πανεπιστήμιο Κύπρου*

Τα Μέσα Κοινωνικής Δικτύωσης (ΜΚΔ) τα τελευταία χρόνια έχουν εδραιωθεί και στην Κύπρο ως βασικό εργαλείο εκλογικής επικοινωνίας, παρέχοντας τη δυνατότητα κινητοποίησης και μεγαλύτερης στόχευσης συγκεκριμένων ομάδων ψηφοφόρων. Η συγκεκριμένη τάση διαφαίνεται να εδραιώνεται από τις Κυπριακές Βουλευτικές Εκλογές του 2021, όπου τα ΜΚΔ αποτέλεσαν ένα βασικό χώρο μεταφοράς της εκλογικής επικοινωνίας των υποψηφίων αλλά και των κομμάτων λόγω και της πανδημίας του COVID-19. Αυτό οφείλεται κυρίως στο γεγονός ότι στην Κύπρο πλέον μεγάλη μερίδα του πληθυσμού χρησιμοποιεί καθημερινά τα ΜΚΔ καθορίζοντας έτσι το χώρο-χρονικό πλαίσιο στο οποίο η εκλογική επικοινωνία λαμβάνει χώρα παράλληλα με το φυσικό χώρο. Σύμφωνα με τους Bimber και Davis (2002), η χρήση τους διαδικτύου αποτελεί σημαντικό εργαλείο στην εκλογική επικοινωνία, τόσο για τους πολιτικούς όσο και για τους ίδιους τους πολίτες, εδραιώνοντας το ως άμεση και συνάμα αποτελεσματική μέθοδο προώθησης πολιτικών μηνυμάτων αλλά και της ίδιας της εικόνας του υποψηφίου. Το γεγονός αυτό, συνδέεται και με τα θεωρητικά και εμπειρικά ευρήματα της διεθνούς βιβλιογραφίας όπου αρκετοί μελετητές πιστεύουν στην αναβίωση μιας πιο συμμετοχικής ψηφιακής δημόσιας σφαίρας διαλόγου (Castells, 2002). Οι δύο βασικές τάσεις, όπως διαμορφώνονται στην σύγχρονη βιβλιογραφία, είναι οι ακόλουθες: ορισμένοι μελετητές πιστεύουν ότι τα ΜΚΔ μπορούν να επιδράσουν στην αύξηση της συμμετοχής των πολιτών στην εκλογική διαδικασία και κατ' επέκταση σε μια μακροπρόθεσμη συμμετοχή των πολιτών στην πολιτική συζήτηση (Kavanaugh et.al, 2008) και άλλοι μελετητές τάσσονται πιο κριτικά απέναντι στις σύγχρονες στρατηγικές επικοινωνίας όπως διαμορφώνονται στα ΜΚΔ, επισημαίνοντας τον κίνδυνο αποστασιοποίησης του κοινού από τις εκλογικές διαδικασίες με συνέπεια μια εγγενή αδιαφορία και απολιτικοποίηση όπου η συμμετοχή παραμένει μόνο στον ψηφιακό κόσμο.

Αδιαμφισβήτητα και στις Προεδρικές Εκλογές του 2023, στο πλαίσιο της προεκλογικής εκστρατείας των τριών βασικών υποψηφίων του πρώτου γύρου αλλά και των δύο επικρατέστερων που πέρασαν στον δεύτερο γύρο, παρατηρήσαμε δυο δυναμικές: πρώτο μια σχετική αυτονόμηση από την παραδοσιακή δημοσιογραφία και δεύτερο μια εντονότερη τάση χρήσης των

διαθέσιμων εργαλείων για παραγωγή πολυμεσικού περιεχομένου στα ΜΚΔ. Αξίζει να σημειωθεί εδώ, ότι κυρίως κατά την διάρκεια του τελευταίου μήνα της προεκλογικής εκστρατείας παρατηρήθηκε μια ξεκάθαρη μετάβαση στον ψηφιακό χώρο με εντονότερη την χρήση των εργαλείων των ΜΚΔ. Συγκεκριμένα, ενώ άλλοι μελετητές κατέδειξαν, μέσα από εμπειρικές έρευνες τους για την Κύπρο (Τριμιθιώτης, 2016), ότι ενώ η χρήση των ΜΚΔ έρχεται κυρίως να ενισχύσει τα παραδοσιακά μέσα, εδώ παρατηρούμε εκ πρώτης όψεως μια ιδιομορφία σε αυτές τις εκλογές που μπορεί να χαρακτηριστεί και ως μια μορφή 'ψηφιακής' μετάβασης προς μια αυτόνομη χρήση των ΜΚΔ σε εκλογική διαδικασία, η οποία οφείλεται κυρίως σε τρία χαρακτηριστικά: πρώτο, το πολιτικό μήνυμα των δύο βασικών υποψηφίων, του κ. Νίκου Χριστοδουλίδη και του κ. Ανδρέα Μαυρογιάννη, το οποίο εστιάζει στην ανεξάρτητή τους υποψηφιότητα, και άρα μη εξαρτωμένων από τους επικοινωνιακούς μηχανισμούς των δύο βασικών κομμάτων ΑΚΕΛ και ΔΗΣΥ (επίσημες σελίδες και λογαριασμοί κομμάτων, λογαριασμοί σε Twitter/Instagram/YouTube), δεύτερο, η αναγκαιότητα να προσεγγίσουν ευρύτερα ένα μεγαλύτερο φάσμα της κοινωνίας και όχι αναγκαστικά άτομα τα οποία πρόσκεινται λίγο ή πολύ σε συγκεκριμένα πολιτικά κόμματα, και τρίτον, η αναγκαιότητα προσέγγισης της νεολαίας ιδιαίτερα τα άτομα μεταξύ 18-45 χρονών όπου διαφαίνεται ότι χρησιμοποιούν πιο συστηματικά τα ΜΚΔ ως το βασικό target group για άντληση ψήφων. Αυτό μας οδηγεί στην παρακάτω συζήτηση η οποία θα κινηθεί σε δύο άξονες – το είδος του προεκλογικού μηνύματος στα ΜΚΔ το οποίο προωθήθηκε κατά την διάρκεια της προεκλογικής εκστρατείας και η αποτελεσματικότητα του μηνύματος αλλά και οι πιθανές επιδράσεις στο τελικό αποτέλεσμα.

Πρώτο, κατά τη διάρκεια της προεκλογικής επικοινωνιακής διαδικασίας αλλά και μεταξύ του α' και του β' γύρου των προεδρικών εκλογών, οι δύο υποψήφιοι έδωσαν ιδιαίτερη έμφαση στην παραγωγή και διακίνηση απλουστευμένου πολιτικού μηνύματος με ιδιαίτερη έμφαση στην ίδια την εικόνα του υποψηφίου παρά στις προγραμματικές πολιτικές τους θέσεις. Δηλαδή ένα είδος περιεχομένου το οποίο δεν δημοσιεύεται και ούτε είναι συμπληρωματικό σε αυτό των παραδοσιακών μέσων(π.χ. ανακοινώσεις τύπου, δηλώσεις αξιωματούχων κομμάτων ή αρθρογραφία στελεχών) αλλά αντίθετα παρουσιάζει την εικόνα και την προσωπικότητα του υποψηφίου ούτως ώστε να ενισχυθεί το αφήγημα της ανεξάρτητης υποψηφιότητας των δύο πρωταγωνιστών ώστε να αντληθεί μια σημαντική δεξαμενή ψηφοφόρων οι οποίοι είτε δεν βρίσκονται κοντά σε κανένα πολιτικό κόμμα είτε είναι ακόμη αναποφάσιστοι ως προς το να ενταχθούν στην πολιτική συζήτηση και στον πολιτικό διάλογο γύρω από μια υποψηφιότητα ευρείας αποδοχής. Συγκεκριμένα οι περισσότερες αναρτήσεις του Ν. Χριστοδουλίδη στα ΜΚΔ, δεν είχαν να κάνουν με κάποια εις βάθος προγραμματική θέση που θα μπορούσε να αποτελέσει την ανάπτυξη πολιτικού διαλόγου και συζητήσεων μεταξύ των πολιτών είτε μεταξύ των πολιτών και των πολιτικών, όπως το μεταναστευτικό, το Κυπριακό, η παιδεία και η οικονομία. Αρκέστηκε σε σύντομες επιγραμματικές αναρτήσεις όπως π.χ. 'Αποτελεσματική μεταναστευτική

πολιτική, 'Σταθερότητα στη διαχείριση των δημόσιων οικονομικών' και 'Αναβίωσή του ενιαίου Αμυντικού χώρου' τα οποία δεν θα πυροδοτούσαν έντονες πολιτικές συζητήσεις και αψιμαχίες. Στην προκειμένη περίπτωση τα μηνύματα που κυκλοφόρησαν στα ΜΚΔ από το Ν. Χριστοδουλίδη του έδωσαν σημαντική δημοσιότητα, προτάσσοντας ένα συναινετικό 'ευρείας κοινωνικής αποδοχής' πολιτικό προφίλ' αποφεύγοντας έμμεσα τον πολιτικό διάλογο και τον αντίλογο.

Το δεύτερο επιχείρημα είναι άρρηκτα συνδεδεμένο με το πρώτο όπου παρατηρήσαμε εντονότερα μεταξύ των δύο γύρων τη διαμόρφωση μιας άλλης τάσης σε επίπεδο εκλογικής επικοινωνίας. Οι υποψήφιοι λαμβάνοντας υπόψη το δεδομένο της προσέλκυσης ψηφοφόρων από διαφορετικά κόμματα (π.χ. Οικολόγοι, ΕΛΑΜ και ΔΗΣΥ), τα οποία δεν στηρίζουν επίσημα έναν από τους δύο υποψηφίους, αλλά και από μικρότερους υποψηφίους οι οποίοι βρέθηκαν εκτός δεύτερου γύρου (π.χ. Αχιλλέας Δημητριάδης) επιχείρησαν να προσελκύσουν τους χρήστες διακινώντας στα ΜΚΔ πολυμεσικό περιεχόμενο (σύντομα κείμενα συνοδευόμενα με βίντεο και φωτογραφίες) ως μια τάση υπερ-απλούστευσης ακόμα περισσότερο του πολιτικού μηνύματος, αποφεύγοντας έτσι βαθύτερες αναλύσεις των θέσεων που δυνητικά θα μπορούσαν να διχάσουν τους ψηφοφόρους. Το πολυμεσικό αυτό περιεχόμενο εστίασε περισσότερο στην εικόνα των δυο υποψηφίων (π.χ. χορηγούμενο βίντεο για την εμπλοκή και το έργο τους στους Ευρωπαϊκούς θεσμούς) δίνοντας ξεκάθαρα στους Α. Μαυρογιάννη και Ν. Χριστοδουλίδη την ευκαιρία να προβάλουν άμεσα και γρήγορα τις καλές πτυχές της προσωπικότητας τους και τις ικανότητες τους, οι οποίες θα ήταν δύσκολο να προβληθούν στοχευμένα στα παραδοσιακά μέσα, αποφεύγοντας έτσι την χρήση δομημένων και τυποποιημένων πολιτικών λόγων και εκφράσεων. Ιδιαίτερα διαφαίνεται ότι το εκλογικό επιτελείο του Ν. Χριστοδουλίδη πριμοδότησε την δημιουργία μικρών βίντεο διάρκειας μέχρι 2.0' λεπτών με ισχυρά πολιτικά μηνύματα αντικαθιστώντας έτσι την παραδοσιακή μορφή πολιτικής διαφήμισης. Τα χαρακτηριστικά αυτών των βίντεο εστίαζαν στην πρόσβαση σε πληροφορίες που θα οδηγούσαν τον χρήστη να κλειδώσει την τελική του επιλογή προωθώντας παράλληλα ένα πλαίσιο διαφάνειας, οικοδόμησης εμπιστοσύνης και οικειότητας με το εκλογικό σώμα. Έμμεσα το πολυμεσικό περιεχόμενο μπορεί να διατηρήσει ταυτόχρονα τους όποιους δεσμούς πολιτικής κοινότητας προ υπήρξαν μεταξύ των ψηφοφόρων γύρω από ένα υποψήφιο (Hayden et al, 2013) αλλά και να αντλήσει νέους. Δηλαδή, διαφάνηκε ότι στα ΜΚΔ οι ψηφοφόροι θα προσπεράσουν την ξύλινη γλώσσα και τα στημένα βίντεο που παρατηρούμε συνήθως στα παραδοσιακά μέσα. Θα σταθούν όμως σε ένα διαδραστικό βίντεο που φανερώνει πολιτική τοποθέτηση ή εν συναίσθηση, αλλά και σε ένα διαφορετικό πιο ανθρώπινο βίντεο κάτι που κυριάρχησε στην εκλογική επικοινωνία. Μάλιστα όπως δείχνουν και πάλι τα στοιχεία επισκεψιμότητας, τα πολυμεσικά αυτά post συγκεντρώνουν και το μεγαλύτερο αριθμό προβολών το οποίο κυμάνθηκε σε αυτή την εκλογική καμπάνια από 5.000 έως 136.000 προβολές για κάθε υποψήφιο. Πιο συγκεκριμένα, όσο αφορά τα βίντεο του κ. Χριστοδουλίδη, μεγαλύτερη απήχηση είχαν αυτά με

πιο 'χαλαρωτικό' χαρακτήρα όπως π.χ. αυτό με τίτλο 'Με την δύναμη της νέας γενιάς' διάρκειας 0.53' με πρωταγωνιστές νέους και νέες οι οποίοι αφηγούνταν το λόγο επιλογής του συγκεκριμένου υποψηφίου προτάσσοντας ένα δομημένο αφήγημα γύρω από την ελπίδα, το μέλλον αλλά και την προοπτική διεξόδου καθώς και τις ικανότητες του 'ηγέτη' να ανταποκριθεί στις ανησυχίες της νέας γενιάς με ξεκάθαρη παρακίνηση του συναισθήματος. Αντίθετα ο Α. Μαυρογιάννης, διαφαίνεται ότι επέλεξε την παραγωγή πιο 'σοβαρού' πολιτικού περιεχομένου βίντεο αλλά και την αναπαραγωγή στα ΜΚΔ περιεχομένου των παραδοσιακών μέσων (π.χ. συνεντεύξεις, παρεμβάσεις και τοποθετήσεις). 35.000 προβολές συγκέντρωσε στατικό βίντεο στα ΜΚΔ με τίτλο '100 πρώτες μέρες διακυβέρνησης' με τις προγραμματικές θέσεις του υποψηφίου να παρουσιάζονται επιγραμματικά αλλά και 136.000 προβολές συγκέντρωσε το βίντεο με τίτλο 'Το συμβόλαιο με το αύριο είναι έτοιμο'. Παρόλα αυτά οι προβολές στα ΜΚΔ, αλλά και τα σχόλια κάτω από τα βίντεο, όσο θετικά ή αρνητικά και αν είναι, δεν μπορούν να αντικαταστήσουν τον φυσικό πολιτικό χώρο, ούτε μπορούν να θεωρηθούν ως πραγματική πρόθεση ψήφου.

Καινοτόμο στοιχείο αυτής της εκλογικής επικοινωνιακής διαδικασίας αποτέλεσαν τα 'Podcast talks' τα οποία αποδείχτηκαν ιδιαίτερα δημοφιλή κυρίως στο νεανικό κοινό ως υποστηρικτικού μέσο της όλης εκλογικής επικοινωνίας. Τα Podcast που δημιουργήθηκαν σε αυτές τις εκλογές χαρακτηρίζονται από ένα πιο 'χαλαρό' πολιτικό ύφος, με χιουμοριστικούς διάλογους και αφιltrάριστες πολιτικές ερωτήσεις γύρω από τις προγραμματικές προτάσεις των υποψηφίων τα οποία διευκολύνουν την προσαρμογή της διαδικτυακής συνέντευξης γύρω από το προσωπικό στυλ του κάθε υποψηφίου. Ιδιαίτερο ενδιαφέρον παρουσιάζουν τα Podcast talks του Netcast Zone τα οποία για πρώτη φορά χρησιμοποιήθηκαν ενεργά κατά την διάρκεια αυτής την εκλογικής αναμέτρησης. Και οι τρεις υποψήφιοι Α. Νεοφύτου, Α. Μαυρογιάννης και Ν. Χριστοδουλίδης συμμετείχαν στα Podcast talks του Netcast, με μεγαλύτερη αριθμό προβολών του κ. Νεοφύτου με 139.000 προβολές. Τα συγκεκριμένα podcast διαφημίστηκαν αρκετά από τους τρεις βασικούς υποψηφίους στα ΜΚΔ για την ευαισθητοποίηση μέρος των ψηφοφόρων. Μέχρι στιγμής, καμία ακαδημαϊκή έρευνα δεν έχει επικεντρωθεί ειδικά στην σημασία των podcasting σε μια προεκλογική εκστρατεία και την επίδραση στον ψηφοφόρο. Πρόσφατες μελέτες όμως ανέδειξαν ότι η δημοτικότητα των podcast μπορεί να θεωρηθεί ως ένας ισχυρός προγνωστικός παράγοντας πολιτικής συμμετοχής, ακόμη και του πολιτικού κομματισμού (de Zúñiga και Diehl, 2019). Συνεπώς το είδος αλλά και το μέσο με το οποίο μεταφέρεται το πολιτικό μήνυμα, αλλά και το πιο προσωπικό ύφος επικοινωνίας μπορεί να επηρεάσει τις αντιλήψεις του χρήστη ως προς την αυθεντικότητα και την εντιμότητα του ιδίου του πολιτικού. Η δημοτικότητα όμως των podcast στις Προεδρικές εκλογές του 2023, ειδικότερα ανάμεσα στους νέους, μπορεί να δημιουργήσει τις συνθήκες για μια πιο ουσιαστική σχέση μεταξύ των πολιτών και πολιτικών (Tranona και Venetti, 2022). Εν μέρει, ίσως η σημαντική συμμετοχή των νέων στην εκλογική διαδικασία μπορεί να οφείλεται και στην πολύμεσικότητα των πολιτικών μηνυμάτων στα ΜΚΔ.

Εν κατακλείδι, η χρήση των ΜΚΔ μπορεί να δημιουργήσει σημαντικές δυναμικές, ενδυναμώνοντας ή αποδυναμώνοντας ερμηνευτικά αφηγήματα, που δυνητικά μπορούν να επηρεάσουν την εκλογική συμπεριφορά και συμμετοχή του πολίτη στις εκλογές. Σε επίπεδο αποτελέσματος, τώρα δεν διαφαίνεται ακόμα ούτε και σε αυτήν την εκλογική διαδικασία, ακόμη και με την εισχώρηση των 'Podcast Talks' ως καινοτομία, ότι τα ΜΚΔ με τα εργαλεία που προσφέρουν, μπορούν να αποτελέσουν καταλυτικό παράγοντα πολιτικού μετασχηματισμού. Συνεπώς, αν τα επιτελεία των υποψηφίων θεώρησαν τον ψηφιακό μικρόκοσμο των ΜΚΔ ως αντιπροσωπευτικό της κοινής γνώμης ίσως βρέθηκαν προ εκπλήξεως το βράδυ της Κυριακής. Τα ΜΚΔ δεν έχουν προς το παρόν την δυναμική να μεταφέρουν πραγματικά αποτελέσματα.

Βιβλιογραφία

- Bimber, B. & Davis. R. (2002). The Internet in Campaign 2002: How Political Web Sites Reinforce Partisan Engagement. Center for Information Technology and Society.
- Castells, M. (2002). The Internet galaxy: Reflections on the Internet, business, and society. Oxford University Press on Demand.
- Gil de Zúñiga, H., & Diehl, T. (2019). News finds me perception and democracy: Effects on political knowledge, political interest, and voting. *New media & society*, 21(6), 1253-1271.
- Hayden C., Waisanen D., and Osipova. (2013). Facilitating the Conversation: The 2012 U.S. Presidential Election and Public Diplomacy Through Social Media. *American Behavioral Scientist*, 57(1623).
- Kavanaugh, A., Kim, B. J., Perez-Quinones, M. A., Schmitz, J., & Isenhour, P. (2008). Net gains in political participation: Secondary effects of Internet on community. *Information, Communication & Society*, 11(7), 933-963.
- Tranová, K.Λ., & Veneti, A (2022). The Use of Podcasting in Political Marketing: The Case of the Czech Republic. *Journal of Political Marketing*. Online First.
- Trimithiotis, D. (2016). Τα Μέσα Κοινωνικής Δικτύωσης ως Εργαλείο Εκλογικής Επικοινωνίας, *Ετήσια Επιθεώρηση Ιστορίας, Κοινωνίας και Πολιτικής*, Τευχος 2, σσ. 79-97.

Ο ΡΟΛΟΣ ΤΩΝ ΚΟΜΜΑΤΩΝ ΚΑΙ ΤΟ ΝΕΟ ΙΔΕΟΛΟΓΙΚΟ ΦΑΣΜΑ

*Μιχάλης Κοντός
Επίκουρος Καθηγητής Διεθνών Σχέσεων
Τμήμα Πολιτικών Επιστημών και Διακυβέρνησης, Νομική
Σχολή, Πανεπιστήμιο Λευκωσίας*

Στο άρθρο αυτό θα επικεντρωθούμε σε δύο ζητήματα που σχετίζονται με τις προεδρικές εκλογές του 2023. Το πρώτο αφορά στον ρόλο των πολιτικών κομμάτων στο πλαίσιο της εκτελεστικής εξουσίας και το δεύτερο στον νέο ιδεολογικό χάρτη του κυπριακού πολιτικού συστήματος.

Κόμματα και εκτελεστική εξουσία

Το ότι οι προεδρικές εκλογές του 2023 αποτελούν ένα ιστορικό ορόσημο λόγω του αποκλεισμού του υποψηφίου ενός εκ των δύο μεγάλων κομμάτων έχει συζητηθεί κατά κόρον και καταγραφεί στο δημόσιο διάλογο. Επιπλέον, το ότι ο νικητής των εκλογών, Νίκος Χριστοδουλίδης, εδραιώθηκε ως υποψήφιος με προοπτική νίκης πρωτίστως λόγω της προσωπικής του δημοφιλίας και δευτερευόντως λόγω του κομματικού συνασπισμού που τον υποστήριξε επίσης αποτελεί κοινό τόπο. Γενικά, οι εκλογές αυτές έχουν χαρακτηριστεί ως εκλογές των ανεξαρτήτων υποψηφίων, καθ' ότι κανείς εκ των οι δύο διεκδικητών του προεδρικού θώκου στο δεύτερο γύρο δεν ήταν αρχηγός κόμματος. Επίσης, ο ρόλος των πολιτικών κομμάτων σε αυτές τις εκλογές θα μπορούσε να χαρακτηριστεί-στην καλύτερη περίπτωση- ως συγκριτικά περιορισμένος, αν ληφθεί υπόψη ότι: 1. Ο ΔΗΣΥ δεν κατόρθωσε να περάσει τον υποψήφιο και αρχηγό του στον δεύτερο γύρο. 2. Ο Ανδρέας Μαυρογιάννης και το ΑΚΕΛ επιδόθηκαν σε μία αρκετά έντονη προσπάθεια να πείσουν το εκλογικό σώμα μεταξύ πρώτου και δευτέρου γύρου ότι σε περίπτωση νίκης τους δεν θα κυβερνά το κόμμα της αριστεράς, την ώρα που ο Νίκος Χριστοδουλίδης και τα κόμματα που τον υποστήριζαν προειδοποιούσαν για το ενδεχόμενο μονοκομματικής κυβέρνησης του ΑΚΕΛ. 3. Τα κόμματα του ενδιάμεσου χώρου που υποστήριξαν τον Νίκο Χριστοδουλίδη είχαν μια μάλλον διακριτική παρουσία κατά την προεκλογική περίοδο, γεγονός που μπορεί να αποδοθεί στην προσπάθεια του υποψηφίου να προβάλει την υποψηφιότητά του ως ανεξάρτητη, αποσκοπούσα στη δημιουργία μιας κυβέρνησης ευρείας αποδοχής. Είναι σαφές βέβαια ότι τα κόμματα αξιοποίησαν τους οργανωτικούς τους μηχανισμούς στο έπακρο, αν λάβει κανείς υπόψη τις ψηλές συσπειρώσεις τους υπέρ των υποψηφίων που υποστήριζαν (με εξαίρεση τον ΔΗΣΥ), όπως αυτές καταγράφονται στα exit polls.

Από την άλλη, οι εκλογές αυτές μας υπενθύμισαν ότι το προεδρικό σύστημα επιτρέπει στην εκτελεστική εξουσία να υπερβαίνει τα κομματικά στεγανά, στο βαθμό βέβαια που δεν διασαλεύεται η ομαλή σχέση με την νομοθετική εξουσία. Σε μια εποχή αμφισβήτησης των θεσμών, το γεγονός αυτό προβάλλει ως μια ικανή συνθήκη απορρόφησης κοινωνικών και πολιτικών κραδασμών, αλλά και επαναξιολόγησης της σχέσης του πολίτη με το κράτος, μακριά από τον σφικτό εναγκαλισμό της κομματοκρατίας.

Το νέο ιδεολογικό φάσμα

Στη σφαίρα των πολιτικών ιδεών, δεν υπάρχει αμφιβολία ότι διάγουμε μία περίοδο ρευστότητας και ανακατατάξεων. Το γεγονός αυτό οφείλεται εν πολλοίς στις απανωτές κρίσεις, οι οποίες έχουν αναδιαμορφώσει τις ζωές και τις αντιλήψεις των πολιτικών υποκειμένων, στον περιορισμό του ρόλου των μέσων μαζικής ενημέρωσης αλλά και στην κατακλυσμαιία πλέον επίδραση των μέσων κοινωνικής δικτύωσης στον δημόσιο διάλογο. Είναι σαφές κατά τη γνώμη μου ότι η παραδοσιακή διχοτόμος δεξιά/αριστερά με τη μορφή της ρήξης μεταξύ φιλελευθερισμού/καπιταλισμού και σοσιαλισμού/κομμουνισμού είναι φοβερά ξεπερασμένη. Πώς είναι δυνατόν τα πολιτικά υποκείμενα εν έτει 2023 να οργανώνουν τη σκέψη τους στη βάση μιας διχοτόμου η οποία έλκει τις ρίζες της στην περίοδο της γαλλικής επανάστασης, ενώ εκ τότε έχουν μεσολαβήσει τέσσερις βιομηχανικές επαναστάσεις, έχουμε πάει στο διάστημα και, πλέον, η τεχνητή νοημοσύνη εισέρχεται στη ζωή μας; Είναι βέβαια ίδιον των ιδεολογικά σκεπτόμενων ατόμων να αναπαράγουν αντιλήψεις με εμμονικό τρόπο, χωρίς δυνατότητα προσαρμογής σε μεταβαλλόμενα δεδομένα και με εγγενή προδιάθεση εγωιστικής αντιπαράθεσης με ό,τι προσδιορίζουν ως «το άλλο». Στην Κύπρο, πέραν της κλασικής διχοτόμου δεξιά/αριστερά, υφίστανται και άλλες παρόμοιες διχοτόμοι, εξ ίσου ξεπερασμένες και εμμονικά αυτό-αναπαραγόμενες. Π.χ. η διχοτόμος «όχι στη διζωνική» vs «λύση εδώ και τώρα», η οποία ανάγεται στις ιδεολογικές επιδράσεις της περιόδου του Σχεδίου Ανάν. Η διχοτόμος αυτή δεν έχει επηρεάσει τη διάταξη των κομματικών σχηματισμών παρά μόνο παροδικά, όπως καταδεικνύει το βραχύβιο των κομμάτων που δημιουργήθηκαν αποσκοπώντας στην αξιοποίησή της (π.χ. το ΕΥΡΩΚΟ και η Συμμαχία Πολιτών). Επιπλέον, παρουσιάζει διαρκώς συρρικνούμενη εκλογική ισχύ, όπως καταδεικνύουν τα χαμηλά ποσοστά των υποψηφίων Γιώργου Κολοκασίδη και Αχιλλέα Δημητριάδη οι οποίοι ενσάρκωσαν αντίστοιχες ιδεολογικές τάσεις είτε επειδή προέβαλαν ανάλογη προεκλογική ρητορική, είτε επειδή αγκαλιάστηκαν από φορείς ανάλογων ιδεολογικών αντιλήψεων.

Παρά ταύτα, οι πρόσφατες προεδρικές εκλογές έχουν αναδείξει μια νέα διχοτόμο, η οποία αποτελεί ίδιον του κυπριακού ιδεολογικού φάσματος τα τελευταία χρόνια και που, εν πολλοίς, ταυτίζεται με πρότυπα που επικρατούν διεθνώς. Πρόκειται για μια νέα παραλλαγή της παραδοσιακής διχοτόμου δεξιά/αριστερά, αυτήν μεταξύ συντηρητισμού/ρεπουμπλικανισμού και προοδευτισμού/ριζοσπαστισμού. Τα κυρίαρχα ζητήματα που καθορίζουν την

διχοτόμο αυτή είναι το κυπριακό, η δημοσιονομική και εν γένει οικονομική φιλοσοφία, το μεταναστευτικό και οι απόψεις έναντι θεμάτων ευρύτερου κοινωνικού ενδιαφέροντος όπως η θρησκεία, το περιβάλλον, η ισότητα των δύο φύλων, ο γενετήσιος προσανατολισμός κλπ. Ουσιαστικά πρόκειται για μία όψιμη επίδραση του ευρωπαϊκού και, κυρίως, του αγγλοσαξονικού μοντέλου επί του κυπριακού ιδεολογικού φάσματος. Κατά τη γνώμη μου, ένας δείκτης αυτής της αλλαγής είναι ο τρόπος με τον οποίο αντέδρασαν τα στελέχη και τα υπο-σύνολα του ΔΗΣΥ μετά την ήττα στον πρώτο γύρο των προεδρικών εκλογών: όσοι θα μπορούσαν να χαρακτηριστούν ως «εθνικόφρονες», με ευαισθησίες σε θέματα οικονομικής πολιτικής και μετανάστευσης, έτειναν προς την υποψηφιότητα Χριστοδουλίδη. Όσοι προτεραιοποιούν τη γρήγορη λύση του κυπριακού και την υπέρβαση των στεγανών που εμποδίζουν τη συνεργασία με τις προοδευτικές δυνάμεις έτειναν προς την υποψηφιότητα Μαυρογιάννη. Γενικά, ο δεύτερος γύρος των προεδρικών εκλογών εξελίχθηκε σε μία σύγκρουση αυτών των δύο τάσεων.

Για τα δύο μεγάλα κόμματα, αυτή η νέα ιδεολογική διαμόρφωση θέτει σοβαρές προκλήσεις. Για τον μεν ΔΗΣΥ, προβάλλει η ανάγκη διατήρησης της πολυσυλλεκτικότητάς του μέσω του επαναπατρισμού της συντηρητικής ψήφου, η οποία κινήθηκε μαζικά προς τον Νίκο Χριστοδουλίδη. Διαφορετικά, αν η ηγεσία του κόμματος αποτύχει να στείλει σαφές μήνυμα προς αυτή την τάση, ο κίνδυνος εκτεταμένων διαρροών προς το ΕΛΑΜ (ή και προς νέους σχηματισμούς που πιθανόν να προκύψουν εντός της συντηρητικής πτέρυγας) θα καταστεί μεγαλύτερος από ποτέ. Για το δε ΑΚΕΛ, το οποίο σε αντίθεση με τον «διχοτομημένο» ΔΗΣΥ μπορεί να θεωρηθεί ότι ταυτίζεται πλήρως με την ιδεολογική πτέρυγα του προοδευτισμού/ριζοσπαστισμού, προβάλλει η ανάγκη επαναξιολόγησης των συνεργασιών διά των οποίων θα επιδιώξει στο μέλλον να κυβερνήσει. Φαίνεται ότι το πάλαι ποτέ «λαϊκό μέτωπο» με τα κόμματα του λεγόμενου ενδιάμεσου χώρου έχει διαρραγεί οριστικά. Τα κόμματα του ενδιάμεσου τοποθετούνται κατά βάση στην συντηρητική/ρεπουμπλικανική πτέρυγα, γεγονός που δυσκολεύει μια πιθανή, μελλοντική συνεργασία. Το ΑΚΕΛ προσανατολίζεται πλέον προς κάποιες νεο-κινηματικές τάσεις και κόμματα όπως οι Οικολόγοι και το Αμμόχωστος για την Κύπρο. Μένει επίσης να δούμε κατά πόσον θα προκύψουν νέοι σχηματισμοί από τους Αχιλλέα Δημητριάδη και Κωνσταντίνο Χριστοφίδη, οι οποίοι σαφώς και θα εμπίπτουν στην ίδια πτέρυγα. Εν τούτοις, με βάση τον υφιστάμενο κομματικό χάρτη, το ΑΚΕΛ μοιάζει ιδεολογικά απομονωμένο, κάτι που δυσκολεύει την προοπτική συγκρότησης πειστικής πρότασης εξουσίας.

**ΓΙΑ ΤΗΝ ΕΠΙΔΟΣΗ ΤΗΣ ΑΡΙΣΤΕΡΑΣ ΣΤΙΣ ΠΡΟΕΔΡΙΚΕΣ
ΕΚΛΟΓΕΣ ΤΟΥ 2023**

*Γιώργος Χαράλαμπος
Επίκουρος Καθηγητής, Τμήμα Πολιτικών Επιστημών και
Διακυβέρνησης, Πανεπιστήμιο Λευκωσίας*

Μετά από μια σειρά εκλογικών αποτυχιών τα τελευταία περίπου δέκα χρόνια, κατά τις οποίες το ΑΚΕΛ απώλεσε περίπου 50.000 ψήφους, η αριστερά στις προεδρικές εκλογές του 2023 πέτυχε μια αξιοπρεπή παρουσία χωρίς όμως να πετύχει εκλογή του υποψηφίου της. Το 48 τοις εκατό που έλαβε από τους ψηφοφόρους η υποψηφιότητα Μαυρογιάννη στον δεύτερο γύρο των εκλογών, έδειξε πως η κοινωνία είναι διαιρεμένη απέναντι στις δυνάμεις που ασκούν ηγεμονία. Ενώ στην ίδια τη διαδικασία της προεκλογικής εκστρατείας καθρεφτίζεται η ανθεκτικότητα των κομματικών μηχανισμών σαν πυρήνων εκλογικής κινητοποίησης, συμπεριλαμβανομένου του ΑΚΕΛ.

Πρόκειται για μια σύνθετη επίδοση που επιβάλλει τουλάχιστον μια διττή ανάγνωση. Αφενός, η υποψηφιότητα Μαυρογιάννη στον δεύτερο γύρο κατέγραψε συσπείρωση 95 τοις εκατό που εξυπακούεται την εκλογική κινητοποίηση σχεδόν του συνόλου της αριστερής ψήφου. Σε αυτό πρέπει να συνυπολογιστεί και το ότι οι δημοσκοπήσεις που έπεσαν κατά πολύ έξω υπέρ των Χριστοδουλίδη και Αβέρωφ μέχρι και ένα μήνα πριν τις εκλογές, ενδεχομένως να επηρέασαν αρνητικά τμήματα ψηφοφόρων ως προς την υποψηφιότητα Μαυρογιάννη. Αφετέρου, αυτή η εκλογική αναμέτρηση για Πρόεδρο ήταν η τρίτη συνεχόμενη φορά που το ΑΚΕΛ αποτυγχάνει να πετύχει την εκλογή του υποψηφίου του. Καταδεικνύει την αδυναμία του να πείσει απέχοντες να επαναπατριστούν ή να ψηφίσουν για πρώτη φορά στον βαθμό που θα ανέτρεπε το προβάδισμα του Νίκου Χριστοδουλίδη, δεδομένων όλων των άλλων παραμέτρων όπως διαμορφώθηκαν.

Για να καταστεί εφικτό όμως έστω και αυτό το αποτέλεσμα, το ΑΚΕΛ αποδέχτηκε μια σειρά από ιδεολογικές υπερβάσεις με κοινωνικό αποτύπωμα και πολιτικές προεκτάσεις. Κατά τη διάρκεια της προεκλογικής εκστρατείας η υποψηφιότητα του Ανδρέα Μαυρογιάννη ξεκαθαρίστηκε σαν δεξιά, η γλώσσα της εκστρατείας δεν ήταν καθόλου ταξική, η έμφαση ήταν στο ήθος, την εντιμότητα και την ηθική του υποψηφίου, ενώ από την αρχή είχε καταγραφεί διαφορά μεταξύ της στάσης του ΑΚΕΛ απέναντι στις συνομιλίες για το Κυπριακό στο Κρανς Μοντάνα το 2017 και του ρόλου του κ. Μαυρογιάννη ως του διαπραγματευτή του Προέδρου.

Αυτή η διαφορά γεφυρώθηκε στο σημείο που η επιλογή Μαυρογιάννη στον δεύτερο γύρο των εκλογών προσεγγίστηκε σχεσιακά ως η πιο φιλική απέναντι στην προοπτική της λύσης σε σχέση με τον Νίκο Χριστοδουλίδη. Επιτρέποντας έτσι στο ΑΚΕΛ να παρουσιάσει τις εκλογές σαν ένα άλλο δημοψήφισμα για το Κυπριακό, με επιλογές την επιδίωξη λύσης στη βάση ΔΔΟ και της de jure διχοτόμησης. Από ιστορικής σκοπιάς, η τακτική του ΑΚΕΛ στις προεδρικές του 2023 ήταν μια επανάληψη της τακτικής που ακολουθήθηκε με τον Γιώργο Βασιλείου το 1988 και το 1993 και που χαρακτήριζε τους παλιούς κομμουνιστές στην προώθηση ανεξάρτητων προσωπικοτήτων από τη φιλελεύθερη δεξιά, την αστική τάξη, την εκκλησία, βάσει γνωρισμάτων όπως η ηθική, η πνευματική καλλιέργεια ή η εντιμότητα.

Περαιτέρω, η οικονομική πολιτική της υποψηφιότητας Μαυρογιάννη, προσομοιάζε εντελώς στα προστάγματα της δημοσιονομικής πειθαρχίας. Πέραν της διεκδίκησης της ΑΤΑ, οι οικονομικές προτάσεις της αριστεράς δεν έδειξαν πρόθεση για ουσιαστική ανακατανομή πλούτου και δεν μπορούσαν να το κάνουν κιάλας αυτό μέσα στα ασφυκτικά πλαίσια του δικαίου της ΕΕ. Μεταξύ άλλων, το γεγονός ότι στον δεύτερο γύρο το επιτελείο Μαυρογιάννη πρόκρινε συγκεκριμένο πρόσωπο με νεοφιλελεύθερο προφίλ για ενδεχόμενο Υπουργό Οικονομικών έδειξε την προσπάθειά της να κατευνάσει φιλελεύθερους ψήφους με σύγκλιση απόψεων με την αριστερά στο Κυπριακό, αλλά διαφορετικά προσανατολισμένους ταξικά και οικονομικά.

Το ουσιαστικό αποτέλεσμα αυτών των διεργασιών σε συνάρτηση με τον ρόλο των μεγάλων ΜΜΕ, ήταν να κανονικοποιηθεί εντελώς το αφήγημα των τραπεζών ότι η αριστερά δεν είναι ικανή να διαχειρίζεται την οικονομία και να περάσουν εν πολλοίς ασχολίαστες οι ευθύνες τους για την κρίση του 2012 και τη λιτότητα που ακολούθησε. Το ιδεολογικό ισοζύγιο εξουσίας επί της οικονομίας, όπως αυτό παρουσιάζεται στη δημόσια σφαίρα, κλείνει πλέον ακόμα πιο δεξιά από πριν, ενώ ούτε σε άλλους τομείς όπως η εκπαίδευση και το περιβάλλον η υποψηφιότητα Μαυρογιάννη δεν επιδίωξε να καλλιεργήσει αριστερές ιδέες ή ριζοσπαστικές τομές στη δημόσια σφαίρα.

Στον δεύτερο γύρο των εκλογών όμως, αυτή η στρατηγική δεν απέδωσε πλήρως τους καρπούς της, δεδομένου του ότι το αρχικό σκεπτικό του ΑΚΕΛ να επιλέξει την υποψηφιότητα Μαυρογιάννη (αντί αυτή του Αχιλλέα Δημητριάδη) ήταν η δυνατότητα του πρώτου να εκλεγεί στον δεύτερο γύρο απέναντι στον Αβέρωφ Νεοφύτου. Μετά από παρεμβάσεις υπέρ του Μαυρογιάννη από την πλειοψηφία της ηγεσίας του ΔΗΣΥ, μετά που η Καίτη Κληρίδη κατακεραύνωσε τον Πρόεδρο Αναστασιάδη, μια μεγάλη πλειοψηφία των ψηφοφόρων του ΔΗΣΥ και του ΕΛΑΜ ψήφισαν Νίκο Χριστοδουλίδη.

Η λαϊκή και η άκρα δεξιά ήταν το καθοριστικό πλήθος του δεύτερου γύρου και λειτούργησε στηριζόμενη σε βαθιά ριζωμένες διαιρετικές τομές στην κοινωνία και δη τον συνδυασμό εθνικισμού/απορριπτισμού και μιας ευρύτερης αντί-αριστερης διάθεσης στις τάξεις της, που καλά κρατούν. Προφανώς, προκύπτει

μια σχετική ασυμφωνία μεταξύ των ιδεολογικών συνθέσεων της δεξιάς ηγεσίας και της βάσης του ΔΗΣΥ. Η φιλελεύθερη δεξιά είναι μικρότερη ποσοτικά στην βάση απ' ό τι στην ηγεσία, κάτι που δυσχεραίνει τη δυνατότητα για συνεργασίες μεταξύ των δύο πόλων. Άρα, οι εδραιωμένες και παραδοσιακές πολιτικές ταυτότητες συνεχίζουν να λειτουργούν σαν βασικό κριτήριο της ψήφου.

Πλέον το ΑΚΕΛ βρίσκεται στην αντιπολίτευση και ενόψει συνεδρίου. Σε ένα κομματικό σύστημα, όπου ο ενδιάμεσος χώρος με τον οποίο ιστορικά το ΑΚΕΛ επιδίωκε συμμαχίες έχει πλέον κατακερματιστεί και μετατοπιστεί δεξιά. Το ότι το συνέδριο ανακοινώθηκε από πριν τις εκλογές ίσως να σηματοδοτεί πως η ηγεσία του κόμματος ήθελε να προκαταλάβει πιθανή αποτυχία. Αλλά οι πρώτες μετεκλογικές δηλώσεις του Γενικού Γραμματέα και άλλων στελεχών, που σημειώνουν επιτυχία σε σχέση με τις προκλήσεις της συγχρονίας και το τι αρχικά αναμενόταν, ίσως να υποδηλώνουν περιορισμένη διάθεση για αυτοκριτική. Σε κάθε περίπτωση, προκύπτουν ως πιθανά, τόσο το σενάριο μιας μετατόπισης προς το κέντρο ενσωματώνοντας και συστηματοποιώντας τα προαναφερθέντα στοιχεία της υποψηφιότητας Μαυρογιάννη, όσο και το ενδεχόμενο μιας ριζοσπαστικοποίησης, την οποία ενδεχομένως να ευνοεί και η συγκυρία, αφού το ΑΚΕΛ, βάσει της προεκλογικής του στρατηγικής, είναι το μόνο κόμμα που πρέπει να θεωρείται αντιπολίτευση.

Η ΕΞΩΤΕΡΙΚΗ ΠΟΛΙΤΙΚΗ ΤΗΣ ΚΥΠΡΙΑΚΗΣ ΔΗΜΟΚΡΑΤΙΑΣ Η Επόμενη Μέρα

*Αννα Κουκκίδη-Προκοπίου
Σύμβουλος σε θέματα Κυπριακού-Τουρκίας, Τμήμα
Ευρασίας, International Crisis Group
Ανώτερη Επιστημονική Συνεργάτιδα, Κυπριακό Κέντρο
Ευρωπαϊκών και Διεθνών Υποθέσεων, Πανεπιστήμιο
Λευκωσίας*

Εν απουσία ύπαρξης Συμβουλίου Εθνικής Ασφάλειας, καθώς και ύπαρξης Δόγματος Εθνικής Στρατηγικής, η εξωτερική πολιτική της Κυπριακής Δημοκρατίας καθορίζεται πρωτίστως από τον Πρόεδρο του κράτους και δευτερευόντως από το Υπουργείο Εξωτερικών. Η ιδιαιτερότητα της εφαρμογής του Συντάγματος της ΚΔ δια του δικαίου της ανάγκης, μετά την αποχώρηση των Τουρκοκυπρίων από τους κρατικούς θεσμούς του 1963, έχει δημιουργήσει στην Κύπρο τον ισχυρότερο πρόεδρο της ΕΕ, ο οποίος είναι, ταυτόχρονα, αρχηγός του κράτους αλλά και της κυβέρνησης, χωρίς ιδιαίτερα checks and balances. Επιπρόσθετα, μέρος των εξουσιών για καθορισμό της εξωτερικής πολιτικής της Κύπρου έχουν έτσι κι αλλιώς εκχωρηθεί στο Διπλωματικό Γραφείο του εκάστοτε Προέδρου της Δημοκρατίας, το οποίο στεγάζεται στο Προεδρικό Μέγαρο, αλλά κι εμμέσως στο Γραφείο του Διαπραγματευτή της Ελληνοκυπριακής Κοινότητας, αναφορικά σε ζητήματα που εφάπτονται του Κυπριακού, το οποίο αποτελεί το μέγιστο υπαρκτικό ζήτημα εξωτερικής πολιτικής που έχει να αντιμετωπίσει η κυπριακή διπλωματία.

Ας σημειωθεί ότι ενώ το Δεκέμβριο του 2020, το Υπουργικό Συμβούλιο της ΚΔ ενέκρινε την ίδρυση ενός Συμβουλίου Εξωτερικής Πολιτικής, Άμυνας και Ασφάλειας, υπό την αιγίδα του Υπουργείου Εξωτερικών, του Υπουργείου Άμυνας και της Κεντρικής Υπηρεσίας Πληροφοριών, παρά τη θεσμοθέτηση του, ένα τέτοιο συμβούλιο δεν δημιουργήθηκε ποτέ. Επιπρόσθετα, μικρή ήταν μέχρι σήμερα η συνεισφορά από δεξαμενές σκέψης και εμπειρογνώμονες στη χάραξη εξωτερικής πολιτικής του κράτους. Το Εθνικό Συμβούλιο της χώρας, το οποίο αποτελείται από κομματικούς αρχηγούς και πρώην κρατικούς αξιωματούχους, υπάρχει ως μη θεσμοθετημένο σώμα και ως εκ τούτου κυρίως ενημερώνεται παρά συμβουλεύει τον ηγέτη της χώρας.

Με βάση τα πιο πάνω, ο πιο καθοριστικός παράγοντας στη διαμόρφωση εξωτερικής πολιτικής του κράτους δεν μπορεί παρά να είναι ο ίδιος ο Πρόεδρος. Γι' αυτό και η ύπαρξη οράματος και αφηγήματος από τον Νίκο Χριστοδουλίδη, τον όγδοο Πρόεδρο της Κυπριακής Δημοκρατίας, παραμένει αναπόφευκτα υψίστης σημασίας. Ως έμπειρος διπλωμάτης αλλά και πρώην ΥΠΕΞ, έχει τεκμηριωμένες θέσεις και για το κυπριακό αλλά και τις διμερείς και

πολυμερείς σχέσεις της Κύπρου, στις οποίες έχει συμβάλει ποικιλοτρόπως την τελευταία δεκαετία. Είτε πρόκειται για τις τριμερείς συνεργασίες με το Ισραήλ και την Αίγυπτο, είτε για τη σύσφιξη των σχέσεων μας με τις ΗΠΑ και τη Γαλλία. Ταυτόχρονα, είναι γνώστης του κυπριακού προβλήματος, με ακαδημαϊκές γνώσεις αλλά και εμπειρία. Έχει ήδη δηλώσει ότι προτεραιότητα του αποτελεί η επανέναρξη διαλόγου για το κυπριακό αλλά και η άμεση εμπλοκή της ΕΕ στην επίλυση του.

Το κυπριακό και η αποφυγή νέων τετελεσμένων δεν μπορεί παρά να είναι ο πιο επείγον στόχος του νέου προέδρου. Παρά την αντίληψη ότι μετά την κατάρρευση των επίσημων συνομιλιών στο Κραν Μοντάνα λίγα πράγματα έχουν συμβεί, αυτό πόρρω απέχει από την πραγματικότητα. Πρώτο, γιατί η θέση της Τουρκίας έχει επανατοποθετηθεί μακριά από τα πλαίσια της ΔΔΟ και έχει αντικατασταθεί με επιμονή στη λύση των δύο κρατών, αρχικά δια μέσου της αναγνώρισης κυριαρχικής ισότητας στην τουρκοκυπριακή πλευρά. Υπάρχει, δηλαδή, η άρνηση της τουρκικής πλευράς για επιστροφή στο τραπέζι των διαπραγματεύσεων, εάν πρώτα δεν αναγνωριστούν οι 'νέες πραγματικότητες' επί του εδάφους. Δεύτερο, γιατί υπάρχει έντονη ρητορική, όπως και κάποια κινητικότητα, σε σχέση με το άνοιγμα της περικλειστης Αμμοχώστου, κάτι που συνυπάρχει με μια προσπάθεια 'διευθέτησης' του θέματος των Βαρωσίων μακριά από πολιτικές διαπραγματεύσεις. Αυτό πρέπει να ανησυχήσει ιδιαίτερα τη δική μας πλευρά, σε περίπτωση που η τουρκική πλευρά είναι διατεθειμένη να αφήσει να καταστραφεί το δυνατότερο της αντάλλαγμα και διαπραγματευτικό χαρτί, συγκατανεύοντας στην επιστροφή των Βαρωσιωτών ή/και την αποζημίωση των περιουσιών τους. Πιθανόν κάτι τέτοιο να μεταφράζεται σε χειροπιαστή απουσία επιθυμία συνέχειας των διαπραγματεύσεων. Ας μην ξεχνάμε ότι έτσι κι αλλιώς το κυπριακό βρίσκεται σε χαμηλή σειρά προτεραιότητας για την Τουρκία, εν μέσω έντονης προεκλογικής δραστηριότητας κι εν μέσω της ανθρωπιστικής κρίσης που έχει προκύψει μετά τους σοβαρούς σεισμούς στη χώρα.

Υπό αυτές τις περιστάσεις, ο νέος Πρόεδρος είναι σημαντικό να λειτουργήσει αξιόπιστα ως Πρόεδρος όλων των πολιτών. Θα πρέπει να δημιουργήσει τις συνθήκες, ώστε να καταστεί εφικτός ακόμη κι ένας ανεπίσημος διάλογος μεταξύ Ελληνοκυπρίων και Τουρκοκυπρίων, σε πολλά επίπεδα και με διαφορετικά κανάλια επικοινωνίας, ο οποίος θα αφουγκραστεί τις ανησυχίες και τις ανάγκες της τουρκοκυπριακής κοινότητας στα μη ελεγχόμενα από την ΚΔ εδάφη της. Σημασία πρέπει να δοθεί στον εναγκαλισμό της Άγκυρας στα κατεχόμενα, αναζητώντας ακόμα και λύσεις από τα ίδια τα άτομα που άμεσα επηρεάζονται, αποφεύγοντας όμως την εργαλειοποίηση των εμπλεκομένων, κάτι που θα τους έφερνε αντιμέτωπους με το καθεστώς Τατάρ. Παράλληλα, πρέπει να εγκαινιαστεί ένας απευθείας διάλογος με τους ίδιους τους κατοίκους της περικλειστης πόλης, ώστε να διευκρινιστούν οι κίνδυνοι που προκύπτουν από τη 'σαλαμοποίηση' της επιστροφής των περιουσιών τους στα Βαρώσια. Είναι εκ των ων ουκ άνευ το να λειτουργήσουν οι ίδιοι οι νόμιμοι κάτοικοι της πόλης ως η αιχμή του δόρατος σε μια εκστρατεία για την επιστροφή της, με

βάση τα υπάρχοντα ψηφίσματα του Συμβουλίου Ασφαλείας των Ηνωμένων Εθνών.

Τελειώνοντας, δεν μπορεί παρά να τονιστεί το αναπόφευκτο μιας καλύτερης συνεργασίας με το προσωπικό των Ηνωμένων Εθνών στην Κύπρο και το γραφείο του ΓΓ του ΟΗΕ στη Νέα Υόρκη, με σκοπό το διορισμό ενός ειδικού απεσταλμένου για το Κυπριακό. Η θέση μας πρέπει να παραμείνει ότι ένας τέτοιος διορισμός θα δημιουργήσει τις συνθήκες για κοινό έδαφος για επανέναρξη των συνομιλιών κι όχι το αντίθετο, όπως φαίνεται να είναι σήμερα η θέση Γκουτέρες. Καλό θα ήταν να είχαμε τους τεχνοκράτες των ΗΕ δίπλα μας και όχι απέναντι μας σε αυτή την προσπάθεια, χωρίς, όμως, να παραγνωρίζουμε τον καταλυτικό ρόλο των πέντε μονίμων μελών του ΣΑ, αλλά και της ίδιας της ΕΕ. Αυτό είναι ένα σημαντικό στοίχημα με πολλές προεκτάσεις για τον νέο πρόεδρο.

ΤΑ ΠΟΛΙΤΙΚΑ ΔΙΛΗΜΜΑΤΑ ΤΩΝ ΕΚΛΟΓΩΝ

Αλεξία Σακαδάκη
Κοινωνιολόγος

Η προεκλογική περίοδος παρουσίασε πρωτοφανή στοιχεία, για τα δεδομένα της Κύπρου, προκαλώντας σύγχυση τόσο στους ψηφοφόρους όσο και στα πολιτικά κόμματα. Με υποψηφιότητες που στην πλειοψηφία τους δήλωναν ανεξάρτητες, χωρίς την παραδοσιακή κομματική ανάδειξη, διαφάνηκε ένα μούδιασμα και στους δυο γύρους των εκλογών. Η πολύ μικρή παρουσία των γυναικών στα ψηφοδέλτια και στα προεκλογικά τηλεοπτικά και ραδιοφωνικά debate απέδειξε για άλλη μια φορά την αδυναμία της πολιτικής κουλτούρας να προβάλλει το γυναικείο φύλο ισότιμα. Η κύρια αποτίμηση των εκλογών είναι ότι τα πολιτικά κόμματα χρειάζονται ριζικές αλλαγές στην νοοτροπία, στον τρόπο που λειτουργούν και στη θεματολογία τους. Οι εκλογές αυτές χαρακτηρίστηκαν από την αδυναμία των μεγάλων κομμάτων να κερδίσουν την εμπιστοσύνη των ψηφοφόρων, ως αποτέλεσμα μιας μακρόχρονης πολιτικής διαφθοράς και διαπλοκής.

Κατά τη διάρκεια της προεκλογικής εκστρατείας παρατηρήθηκε έντονος προβληματισμός σε όλα τα κόμματα, που φαίνεται πως στην πλειοψηφία τους δεν ήταν αρκετά προετοιμασμένα για τις εκλογές. Ο ενδιαμέσος χώρος καθυστέρησε να πάρει αποφάσεις, η αριστερά επίσης είχε καθυστερήσει πολύ χάνοντας πολύτιμο χρόνο, ενώ η δεξιά μοιράστηκε με ένταση και αποκορύφωμα τον δεύτερο γύρο των εκλογών. Ενώ θα ανέμενε κανείς ότι η τελευταία διακυβέρνηση θα «διευκόλυνε» το δρόμο για ανάδειξη υποψηφίου από χώρο πέραν της δεξιάς, οι υπόλοιποι σχηματισμοί δεν ήταν έτοιμοι να ανταποκριθούν, παρουσιάζοντας μάλιστα μια αδυναμία στην εξεύρεση υποψηφίων από τους κόλπους τους. Από την άλλη, θα μπορούσε κανείς να θεωρήσει τις επιλογές των κομμάτων ως υπερβάσεις για το καλό του τόπου, όμως είναι κοινώς γνωστό ότι οι περισσότεροι χώροι είχαν να αντιμετωπίσουν σφοδρή κριτική από τη βάση τους για την τελική τους επιλογή, κάνοντας τον προεκλογικό αγώνα ακόμα πιο δύσκολο.

Παρόλο που κάθε φορά γίνεται αναφορά στην παρουσία των γυναικών στα ψηφοδέλτια, στα προεκλογικά πάνελ, και στις πολιτικές αναλύσεις, για άλλη μια φορά παρατηρήθηκε εξαιρετικά χαμηλή παρουσία γυναικών. Λες και οι γυναίκες δεν έχουν άποψη και πολιτικό κριτήριο, καταβλήθηκε μια ρητορική από διάφορα επιτελεία – στην προσπάθειά τους να κτυπήσουν την

υποψηφιότητα Νίκου Χριστοδουλίδη – ότι δήθεν «δεν πάμε για γαμπρό, αλλά για πρόεδρο της Δημοκρατίας». Μια προσπάθεια, η οποία κατά την άποψή μου, εμπεριείχε την αντίληψη πως οι γυναίκες ψηφοφόροι θέτουν ως κριτήριο την εξωτερική εμφάνιση των υποψηφίων, παρά οτιδήποτε άλλο. Αντίληψη σεξιστική που προσβάλλει έντονα πέραν του μισού εκλογικού σώματος και παρουσιάζει την πραγματική εικόνα γύρω από τα θέματα ισότητας.

Προβληματισμό προκαλεί και η σταθερή άνοδος του ακροδεξιού κόμματος του ΕΛΑΜ, που διατηρεί την τέταρτη κομματική δύναμη. Ο προβληματισμός αφορά κυρίως τις θέσεις που πρεσβεύει ένας χώρος που συνδέθηκε με την ελληνική Χρυσή Αυγή, ιστορικά και πολιτικά. Με την πολιτική που ακολούθησε η απερχόμενη κυβέρνηση στα θέματα του μεταναστευτικού, συνέβαλε στην διατήρηση των ποσοστών του ΕΛΑΜ, φέροντας ευθύνη για την καλλιέργεια παραπλανητικής αντίληψης γύρω από τα θέματα των προσφύγων και των μεταναστών. Παρόλο που το ΕΛΑΜ στον δεύτερο γύρο των εκλογών δεν τοποθετήθηκε ανοικτά υπέρ του ενός ή του άλλου υποψηφίου, επέδειξε μια προσπάθεια κάρπωσης της επιτυχίας του Νίκου Χριστοδουλίδη, γεγονός που εκτιμώ ότι αναδεικνύει την ελπίδα του κόμματος να αποτελέσει ρυθμιστικό ρόλο στις αποφάσεις του νεοεκλεγέντος προέδρου.

Εν κατακλείδι, το αποτέλεσμα των εκλογών έφερε στην εξουσία έναν άνθρωπο προερχόμενο από την δεξιά, που τόλμησε να αναμετρηθεί με τον ηγέτη του κόμματος του και κατάφερε να κερδίσει τη στήριξη κυρίως του κεντρώου χώρου, αλλά και να απορροφήσει ψήφους από όλους τους σχηματισμούς. Η επόμενη πενταετία αναμένεται να έχει πολλές προκλήσεις σε οικονομικό, κοινωνικό, πολιτικό και περιβαλλοντικό επίπεδο. Είναι ένα στοίχημα κατά πόσον θα καταφέρει να ανταποκριθεί και να διατηρήσει το ίδιο προφίλ που έχτισε κατά την προεκλογική περίοδο, και κατά πόσο θα υλοποιήσει τις προεκλογικές του δεσμεύσεις. Το διακύβευμα θα είναι να πείσει πως οι προεκλογικές του προτάσεις παραμένουν όπως τις παρουσίασε τους προηγούμενους μήνες και είναι έτοιμος να διαχωρίσει την κομματική του ταυτότητα από αυτή ενός Προέδρου της Δημοκρατίας που είναι όντως έτοιμος να δουλέψει για το κοινό καλό και όχι για το συμφέρον των λίγων εχόντων και προυχόντων. Η σύσταση ενός υπουργικού συμβουλίου με πρόσωπα έτοιμα να εργαστούν σοβαρά και υπεύθυνα, είναι το πρώτο δείγμα της διακυβέρνησής του και θα καθορίσει την αρχική εντύπωση που θα σχηματίσουν οι πολίτες για την επιλογή τους. Το παραδοσιακό «βόλεμα» είναι πλέον ξεπερασμένο και θεωρώ ότι οι πολίτες το καταδικάζουν. Για να μπορέσουμε να πετύχουμε στόχους που θα ωφελήσουν τον λαό της Κύπρου, χρειάζεται συνεργασία, πολιτική ωριμότητα, ανοικτά μυαλά που να είναι έτοιμα να σκεφτούν έξω από το κουτί και να απαλλαγούν από ιδεολογικά στεγανά. Ίσως αυτά τα στοιχεία να κατάφερε να αναδείξει ο Νίκος Χριστοδουλίδης και αυτά να κέρδισαν τους ψηφοφόρους. Οι προσδοκίες είναι σίγουρα πάρα πολλές και το στοίχημα θα είναι να πετύχει τη συνεργασία που πρόβαλε προεκλογικά.

ΝΕΕΣ ΠΡΑΚΤΙΚΕΣ ΚΑΙ ΕΡΓΑΛΕΙΑ ΣΤΗ ΜΑΧΗ ΤΗΣ ΕΠΙΚΟΙΝΩΝΙΑΣ

Χαράλαμπος Ρωσσίδης
Διευθυντής Επικοινωνίας, ΓΝΩΡΑ Σύμβουλοι Επικοινωνίας

Η ολοκλήρωση μιας εκλογικής αναμέτρησης δίνει μεν απαντήσεις σε αρκετά ερωτήματα και φαινόμενα πολιτικού χαρακτήρα, όμως την ίδια ώρα δημιουργεί προηγούμενα και τετελεσμένα σε διάφορα επίπεδα. Ένα νέο *modus operandi* ανακύπτει. Η Επικοινωνία, ως ένα δυναμικό πεδίο που ολοένα αναπτύσσεται τα τελευταία χρόνια, δεν θα μπορούσε να αποτελέσει εξαίρεση του κανόνα.

Όπως σε κάθε προεκλογική εκστρατεία, έτσι και αυτή τη φορά είχαμε συνθήκες πόλωσης και σφοδρής αντιπαράθεσης. Οι καθημερινές αντεγκλήσεις, οι υψηλοί τόνοι και το συναίσθημα δεν συνέθεταν μόνο το προεκλογικό κλίμα, αλλά αντανάκλασαν και την κρισιμότητα του διακυβεύματος για την επόμενη μέρα. Μια μακρόσυρτη προεκλογική περίοδος που απαιτούσε εγρήγορση, ταχύτητα και ακρίβεια περισσότερο από κάθε άλλη φορά, καθιστώντας ακόμη πιο σημαντική τη μάχη της Επικοινωνίας.

Αυτό που επιβεβαιώθηκε σε άλλη μια αναμέτρηση, είναι ότι οι παραδοσιακές πρακτικές Επικοινωνίας θεωρούνται εκ των ων ουκ άνευ. Οι περιοδείες, οι δημόσιες εκδηλώσεις, οι συγκεντρώσεις σε σπίτια, η προβολή σε έντυπα και διαδικτυακά ΜΜΕ, η χρήση ιστοσελίδας η λειτουργία εκλογικών επιτελείων, τα call centres, οι διαφημίσεις και οι έντυπες εκδόσεις (μπροσούρες, αφίσες, προγράμματα κτλ.), αξιοποιούνται από τη συντριπτική πλειοψηφία των επιτελείων. Σε αυτή την κατηγορία εμπίπτουν πλέον και τα πιο παραδοσιακά Social Media, όπως το Facebook και το Twitter, τα οποία αξιοποιούνται σε προεκλογικές εκστρατείες την τελευταία δεκαπενταετία. Είδαμε ωστόσο και νέα εργαλεία και πρακτικές να εντάσσονται στη φαρέτρα των επιτελείων, τα οποία ήρθαν για να μείνουν:

1. Chats

Πλατφόρμες όπως το WhatsApp, το Viber και το Signal, είχαν για πρώτη φορά σημαντικό ρόλο σε επίπεδο Προεδρικών Εκλογών. Τα διάφορα chats και communities λειτούργησαν ως ένα πεδίο άμεσης μετάδοσης μηνυμάτων και διαμοιρασμού περιεχομένου (βίντεο, φωτογραφίες, ηχητικά), κοινοποίησης ειδήσεων και εσωτερικών δημοσκοπήσεων, διάδοσης και αντιμετώπισης ψιθύρων. Αξίζει να σημειωθεί ότι δημιουργήθηκαν ομάδες με διαφορετικά χαρακτηριστικά. Από πολύ

κλειστούς κύκλους συνεργατών και πιο διευρυμένες ομάδες, μέχρι πυρήνες και online κοινότητες που απαριθμούν χιλιάδες μέλη. Το διαφοροποιητικό στοιχείο σε αυτά τα εργαλεία, σε σχέση με τα Social Media, είναι ότι το περιβάλλον τους χαρακτηρίζεται από πλήρη ελευθερία έκφρασης, με ό,τι αυτό συνεπάγεται. Δεν υπάρχουν δηλαδή οποιαδήποτε φίλτρα, όπως αυτά που εισήγαγε το Facebook τα τελευταία χρόνια στο κομμάτι της πολιτικής διαφήμισης και των fake news. Πέραν της ταχύτητας στη μετάδοση του μηνύματος, οι πλατφόρμες αυτές προσφέρουν τη δυνατότητα απεύθυνσης σε επιλεγμένα ακροατήρια, είτε ομοιογενή, είτε ετερόκλητα, είτε βάσει δημογραφικών δεδομένων (π.χ. άνδρες / γυναίκες, ηλικιακές ομάδες, επαρχία / περιοχή, ενδιαφέροντα). Στις συγκεκριμένες εφαρμογές πάντως, τα επιτελεία αξιοποίησαν αρκετά την επιλογή των Καναλιών (Channels), στα οποία δεν παρέχεται η δυνατότητα διαλόγου, αλλά μόνο ενημέρωσης.

2. Tik Tok

Για πρώτη φορά είδαμε προεδρικούς υποψήφιους στην πλατφόρμα δημιουργίας και κοινοποίησης βίντεο, Tik-Tok, σε μια προσπάθεια να προσεγγιστούν νεαρότερες ηλικιακές ομάδες. Το Tik Tok είναι τα τελευταία χρόνια το ταχύτερα αναπτυσσόμενο Μέσο Κοινωνικής Δικτύωσης στον κόσμο και σήμερα μετρά περισσότερους από 1 δις. ενεργούς χρήστες, με την πλειοψηφία τους να είναι από τις ηλικιακές ομάδες 10-19 και 20-29. Υπό αυτό το πρίσμα, εάν λάβουμε υπόψη ότι οι σημερινοί 13χρονοι θα έχουν δικαίωμα ψήφου στις επόμενες Προεδρικές, ή αντιστοίχως οι σημερινοί 15χρονοι στις επόμενες Βουλευτικές Εκλογές, τότε μπορούμε να αντιληφθούμε τη δυναμική που αποκτά η συγκεκριμένη πλατφόρμα.

3. Stories / Reels

Σε επίπεδο Facebook και Instagram, παρατηρήθηκε η ευρεία χρήση των stories και των reels. Αντί των συνεχόμενων αναρτήσεων που πολλές φορές κουράζουν, οι υποψήφιοι ανανεώνουν πολλές φορές κατά τη διάρκεια της ημέρας πλέον τα stories τους, με βίντεο και φωτογραφίες από τις δραστηριότητές τους. Αρκετές φορές μάλιστα, κοινοποιούν το περιεχόμενο των υποστηρικτών τους. Γενικότερα από πλευράς περιεχομένου στα social media, τα βίντεο και οι φωτογραφίες ξεκάθαρα κερδίζουν έδαφος έναντι των μακροσκελών κειμένων.

4. Podcasts

Τα podcasts πραγματοποιούν δυναμικό μπάσιμο τον τελευταίο χρόνο και δεν μπορεί να είναι τυχαίο το ότι οι podcasters αυξάνονται με ταχείς ρυθμούς. Κατ' επέκταση, δεν θα μπορούσαν να λείψουν από την προεκλογική. Είδαμε αρκετούς υποψηφίους να συμμετέχουν σε podcasts, με σχετικά αποσπάσματά τους να χρησιμοποιούνται από τα επιτελεία και ως διαφημίσεις. Τίθεται, όμως, σε κάποιο βαθμό εν αμφιβόλω η αποτελεσματικότητα του συγκεκριμένου μέσου, κυρίως σε

σχέση με το εάν το περιεχόμενό του αποτελεί περισσότερο τροφή για διακωμώδηση και trolling ή αν όντως συνεισφέρει στον πολιτικό διάλογο και κινητοποιεί τους πολίτες να πάνε στην κάλπη. Προφανώς ισχύει ότι και στα παραδοσιακά ΜΜΕ: εξαρτάται από την ποιότητα του περιεχόμενου, τους οικοδεσπότες και τους φιλοξενούμενους. Επίσης, όπως τα likes μιας ανάρτησης δεν μεταφράζονται απαραίτητα σε ψήφους, το ίδιο ισχύει και για τις χιλιάδες προβολές (views) στα σχετικά βίντεο.

5. Μετατόπιση διαφημιστικής δαπάνης

Ένα άλλο στοιχείο που έχει ξεχωρίσει σε αυτή την αναμέτρηση, είναι η μείωση της διαφημιστικής δαπάνης στα παραδοσιακά ΜΜΕ (τηλεόραση, εφημερίδες, ραδιόφωνο). Συγκεκριμένα, η διαφημιστική δαπάνη των επιτελείων στα παραδοσιακά ΜΜΕ, ανέρχεται μόλις στο 1/8 σε σύγκριση με τις Προεδρικές του 2018 και τις Βουλευτικές του 2021. Οι εταιρείες Meta (Facebook, Instagram) και Google (google ads), έχουν προσελκύσει το μεγαλύτερο μερίδιο, γεγονός που έχει ήδη πυροδοτήσει αντιδράσεις από πλευράς ΜΜΕ. Σε τρεις τουλάχιστον περιπτώσεις, επικεφαλής δημοσιογραφικών οργανισμών εξέφρασαν δημόσια την αντίδρασή τους με αναρτήσεις τους στους προσωπικούς τους λογαριασμούς στα social media. Μια εξήγηση για το φαινόμενο, είναι η δυνατότητα στόχευσης ακροατηρίων (βάσει δημογραφικών δεδομένων και ενδιαφερόντων) με συγκεκριμένα μηνύματα, καθώς και η δυνατότητα παρακολούθησης της εκστρατείας σε πραγματικό χρόνο (π.χ. εάν δεν αποδίδει υπάρχει η δυνατότητα να αλλάξει το περιεχόμενο και η στόχευση). Το ερώτημα που τίθεται σε αυτή την περίπτωση, όμως, είναι εάν η πρακτική αυτή καλύπτει όλα τα ακροατήρια του εκλογικού σώματος και ιδιαίτερα αυτά που συγκεντρώνουν περισσότερες πιθανότητες να πάνε στην κάλπη (συνήθως είναι οι μεγαλύτερες ηλικιακά ομάδες).

Εν κατακλείδι και στις πέντε πρακτικές που καταγράφονται πιο πάνω είναι απαραίτητη η σύνδεση με το internet, γεγονός που όχι μόνο καθιστά ξεκάθαρη την επικράτηση του διαδικτύου στην παρούσα φάση, αλλά προδιαγράφει και την επόμενη μέρα. Εξειδικευμένες πλατφόρμες διαχείρισης περιεχομένου, συγκέντρωσης και επεξεργασίας δεδομένων με χρήση τεχνολογίας Τεχνητής Νοημοσύνης (AI) ήδη διεκδικούν πρωταγωνιστικό ρόλο.

Θα πρέπει να σημειωθεί ότι τα νέα εργαλεία σε καμιά περίπτωση δεν εγγυόνται την επιτυχία ή την αποτελεσματικότητα στην προσέγγιση των ψηφοφόρων, ούτε υποκαθιστούν τη σημασία της ανθρώπινης επαφής. Οι παραδοσιακές πρακτικές και οι οργανωτικές ικανότητες παραμένουν εξίσου, εάν όχι και περισσότερο, σημαντικές. Δεν ήταν άλλωστε τυχαία η έκκληση που απευθύνουν οι υποψήφιοι από το βήμα των τελικών τους συγκεντρώσεων: «Σε κάθε κοινότητα, σε κάθε γειτονιά, από πόρτα σε πόρτα, να μην χαθεί ούτε μία ψήφος».

ΔΙΑΚΥΒΕΡΝΗΣΗ ΚΑΙ ΚΟΙΝΟΒΟΥΛΕΥΤΙΚΗ ΠΛΕΙΟΨΗΦΙΑ

*Γιώργος Κέντας
Αναπληρωτής Καθηγητής Διεθνούς Πολιτικής και
Διακυβέρνησης, Πανεπιστήμιο Λευκωσίας*

Με αφορμή τη νίκη του Νίκου Χριστοδουλίδη στις Προεδρικές Εκλογές, γίνεται αρκετή συζήτηση για τη δυνατότητα ενός Προέδρου να κυβερνήσει χωρίς την ύπαρξη μιας συνεκτικής κοινοβουλευτικής πλειοψηφίας, η οποία να στηρίζει την κυβέρνησή του. Η συζήτηση αυτή είναι βάσιμη στο βαθμό που αφορά τη διάδραση της εκτελεστικής και της νομοθετικής εξουσίας, της Κυβέρνησης και του Κοινοβουλίου. Από την άλλη, οι δύο αυτές εξουσίες είναι διακριτές και ασκούν εξουσίες και αρμοδιότητες, χωρίς η μια να παρεμβαίνει στην άλλη. Η κυπριακή πολιτεία, το κυπριακό πολιτικό σύστημα είναι Προεδρικό, όχι Κοινοβουλευτικό. Η Κυβέρνηση και το Υπουργικό Συμβούλιο ασκούν τις εξουσίες τους αυτόνομα, σύμφωνα με τις πρόνοιες του συντάγματος. Η άσκηση του κυβερνητικού έργου γίνεται στο πλαίσιο ενός κράτους δικαίου, δηλαδή οι εξουσίες και οι αρμοδιότητες της κυβερνήσεως καθορίζονται, εκτείνονται και περιορίζονται στα όρια του δικαίου, του συντάγματος και των νόμων. Ταυτόχρονα, και το Κοινοβούλιο έχει εξουσίες και αρμοδιότητες στο ίδιο πλαίσιο κράτους δικαίου. Αυτή είναι μια βασική αρχή του πολιτεύματος.

Η συζήτηση περί δυνατότητας διακυβέρνησης από ένα Πρόεδρο που δεν στηρίχθηκε προεκλογικά από κόμματα, τα οποία έχουν την πλειοψηφία στη Βουλή, αγνοεί εν πολλοίς τα πιο πάνω, αλλά ταυτόχρονα είναι εθισμένη σε ένα πλαίσιο μιας τοξικής και αντιπαραγωγικής δημόσιας πολιτικής συζήτησης, καθώς αυτή βασίζεται στις προσταγές της κομματικής συσπείρωσης, και της άγονης αντιπαραθέσης. Οι Προεδρικές Εκλογές 2023, έχουν δώσει το στίγμα μιας κοινωνίας που έχει κουραστεί από τον παραδοσιακό κομματισμό και την άσκηση πολιτικής εντυπώσεων. Εάν τα κόμματα και ευρύτερα το πολιτικό προσωπικό δεν αλλάξουν ρώτα και νοοτροπία θα συνεχίζουν να χάνουν έδαφος και στην ουσία να απωλέσουν τη νομιμοποίηση που δίνει στην ύπαρξη και λειτουργία τους ο λαός, οι πολίτες.

Μια βασική παθολογία του Προεδρικού πολιτικού συστήματος στην Κύπρο είναι η αίσθηση ότι η Κυβέρνηση είναι οιονεί σε ομηρία από το κόμμα εξουσίας, το κόμμα από το οποίο προέρχεται ο Πρόεδρος της Δημοκρατίας. Διότι παραδοσιακά, στην Κύπρο το Προεδρικό Σύστημα αξιοποιείται για τη νομή της εξουσίας και την εξυπηρέτηση συμφερόντων ημετέρων, έτσι ώστε το κόμμα που είναι στην αντιπολίτευση να αδημονεί να κερδίσει την εξουσία για να πάρει

την ρεβάνς, να εξυπηρετήσει τους δικούς του. Σε αυτό το πλαίσιο, δεν βρίσκω καθόλου ειλικρινή την «ανησυχία» για τα «προβλήματα» που θα συναντήσει μία Κυβέρνηση που δεν στηρίζεται από κοινοβουλευτική πλειοψηφία.

Χωρίς καμιά αμφιβολία, η Κυβέρνηση θα πρέπει να στέλνει στο Κοινοβούλιο νομοσχέδια, τα οποία να γίνονται αποδεκτά, δηλαδή να ψηφίζονται και να γίνονται νόμοι του κράτους. Μια Κυβέρνηση χρειάζεται, με άλλα λόγια, να πείθει την πλειοψηφία των μελών του Κοινοβουλίου. Έως τώρα, οι κυβερνήσεις που στηρίζονταν από κόμματα με πλειοψηφία στο Κοινοβούλιο, αξιοποιούσαν αυτή την πλειοψηφία προκειμένου να υιοθετούνται νομοσχέδια ή και προτάσεις νόμου βουλευτών ή κοινοβουλευτικών ομάδων, χωρίς την απαιτούμενη διαβούλευση, παραβλέποντας τις ανησυχίες ή τα συμφέροντα της ευρύτερης κοινωνίας.

Μια θεμελιώδης πρόκληση για την κυβέρνηση Χριστοδουλίδη θα είναι να ασκήσει μια διαρκή διαβούλευση και διαπραγμάτευση με πολιτικές δυνάμεις, ομάδες ενδιαφερόντων και ομάδες πολιτών, προκειμένου να σχηματίζεται μια καλύτερη αντίληψη για τις ανάγκες, τα προβλήματα και τις λύσεις που πρέπει να δίνονται. Με απλά λόγια, η νέα κυβέρνηση θα πρέπει να δημιουργήσει μια καινοτόμο διαδικασία μετατροπής των κοινωνικών αναγκών σε δημόσιες πολιτικές. Κι αυτή είναι μια θετική διάσταση, διότι θα οδηγήσει σε μια πιο συμμετοχική και παραγωγική πολιτική διεργασία, προς όφελος της ευρύτερης κοινωνίας. Καθώς επίσης, τα κόμματα θα πρέπει να ωριμάσουν και να εξασκηθούν σε μια άλλου είδους πολιτική διεργασία, η οποία έχει ως στόχο την επίλυση προβλημάτων, με λιγότερες σκοπιμότητες. Τέλος, σε μια διαρκή πολιτική διαβούλευση και διαπραγμάτευση, θα αναδειχθεί και ο ρόλος άλλων ομάδων, έτσι ώστε να υπάρξει ένας παραγωγικός πλουραλισμός στην εξέλιξη του πολιτεύματος και του πολιτικού συστήματος.

Editorial Team: Andreas Theophanous (Editor)
 Michalis Kontos
 Yiannos Katsourides
 Christoforos Christoforou
 Styliana Petrou

IN DEPTH
Bimonthly Electronic Newsletter

Cyprus Center for European and International Affairs (CCEIA)
University of Nicosia

Makedonitissis 46, CY-2417, Engomi, Cyprus

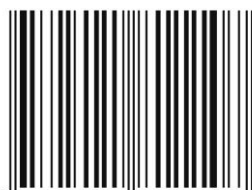
P.O. Box 2405, CY-1700 Nicosia, Cyprus

T: +357 22841600 F: +357 22357964

E: cceia@unic.ac.cy

W: <http://cceia.unic.ac.cy> www.emgr.unic.ac.cy

ISSN (online) 2421-8111

9 772421 811107
